

MITÄ ON SIJAISSISARUUS?

ohjaajan opas

Christine Väliavaara

Tuntui jännittävältä odottaa
uutta perheenjäsentä
ja valmistella huonetta hänelle

Uppoudun tähtiä katsolessani
miettimään menneitä,

kun olin pienempi
ja asuin kaupungissa.

yhdessä äidin ja isän kanssa.

Kiitokset!

Kiitokset yhteistyöstä ja kommenteista:

Pesäpuun nuorten sijaissisarusten kehittäjäryhmä: Anu, Eero, Heidi, Jenni ja Petra

Sosiaalityöntekijä Riitta Siekkinen, KASTE, Itä- ja Keski-Suomi

Sosiaalityöntekijä Merja Kerola, Jyväskylän perheneuvola

Pesäpuun työntekijät

Innoituksesta kiitos: New Beginnings – materiaali (2004), Irish Foster Care Association

Käsikirjoitus ja valokuvat: Christine Välivaara

Piirroksat: Virpi Uotinen

Graafinen suunnittelu: Lahja Kallinen, Aava & Bang

© Christine Välivaara ja Pesäpuu ry, LUPAUS LAPSELLE®.

Kustantaja: Pesäpuu ry

ISBN 978-952-67222-9-0

Painopaikka: Oy Fram Ab, Vaasa 2012

Tilaukset: www.pesapuu.fi/verkkokauppa

MITÄ ON
SIJAISSISARUUS?
ohjaajan opas

Christine Väliavaara

Sisälylys

ALKUSANAT.....	7
1. Mikä on Sijaissisaruus- valmennusryhmä?.....	8
1.1. Ennakkovalmennuksen sisältö.....	8
1.2. Materiaalit.....	8
1.3. Kuka voi ohjata ryhmiä?.....	9
2. Miksi sijaissisarukset tarvitsevat valmennusta ja tukea?.....	10
3. Ryhmän ohjaaminen.....	13
3.1. Tiedottaminen ja ryhmän kokoaminen.....	13
3.2. Ennakkovalmistelut.....	13
3.3. Ryhmäkertojen rakenne.....	13
4. Ryhmätapaamiset.....	14
4.1 Ensimmäinen tapaaminen.....	14
4.2 Toinen tapaaminen.....	22
4.3 Kolmas tapaaminen.....	29
LÄHTEET.....	32
LIITTEET.....	33
LIITE 1 Esite	
LIITE 2 Kutsu & Ilmoittautumislomake	
LIITE 3 & 4 Palautelomakkeet	
LIITE 5 Osallistumistodistus	

ALKUSANAT

Jokaisella sijoitetuilla lapsella ja nuorella on oikeus päästä sijaisperheeseen, joka on valmistautunut tehtäväänsä ennakolta hyvin. Sijaisperheen ennakkovalmennus ja riittävä tuki sijoituksen jälkeen luovat mahdollisuuksia onnistuneelle sijoitukselle.

Sijaisperheen omilla lapsilla on tärkeä rooli sijoituksen onnistumisen kannalta. Siksi myös perheiden omien lasten tarpeet, toiveet ja näkemykset tulee kuulla ja ottaa huomioon silloin, kun aikuiset miettivät sijaisvanhemmiksi ryhtymistä. Tutkimusten mukaan lasten huomioiminen jo valmennusvaiheessa vähentää mahdollisia sijoituksen onnistumiseen liittyviä uhkatekijöitä. Laadukkaan sijaisvanhempien valmennuksen ohella onkin kiinnitettävä huomiota myös sijaisperheiden omien lasten perehdyttämiseen.

Olemme Pesäpuu ry:ssä päivittäneet sijaisvanhemmuutta harkitsevien lapsille suunnattua materiaalia. RAY:n tuella on tuotettu Sijaissisaruus- opaskirjat ala- ja yläkouluikäisille lapsille. Myös alle kouluikäisten lasten perehdyttämiseen on valmistunut satukirja ja siihen liittyvä oheismateriaali. Mitä on sijaissisaruus? -ohjaajan opas sisältää puolestaan vinkkejä lasten ja nuorten ryhmän ohjaamiseen.

Lasten ja nuorten ryhmien tavoitteena on valmistaa sijaissisaruksia heidän tulevaan rooliinsa sijaisperheissä ja sijoitusprosesseissa kokemuksellisin ja toiminnallisin keinoin. Sijaissisaruusryhmät on suunniteltu pidettäväksi samanaikaisesti sijaisvanhempien PRIDE-ennakkovalmennusryhmän kanssa. Lasten ja nuorten materiaalit toimivat myös itsenäisesti, jos ryhmään osallistuminen ei ole mahdollista. Niiden avulla vanhemmat voivat käydä lastensa kanssa vuoropuhelua sijaisperhetoiminnasta ja työstää heidän kanssaan sijaissisaruuuteen liittyviä kysymyksiä.

Opaskirjojen sekä vertaisryhmätapaamisten ideointiin ja kokeiluun on osallistunut sijaissisaruksista koottu valtakunnallinen lasten ja nuorten SISSI- kokemusasiantuntijaryhmä. Myös sijaisvanhempien ja sosiaalityöntekijöiden ideoita ja toiveita on kuultu. Kehittämistyön innoittajana on toiminut irlantilaisen sijaishuollon organisaation (IFCA) New Beginnings- malli (2004).

Tervetuloa tutustumismatkalle sijaissisaruuuteen!

1 MIKÄ ON SIAISSISARUUS- VALMENNUSRYHMÄ?

Sijaisvanhemmuus koskettaa koko perhettä ja sen vuoksi on tarpeen, että perheen omat lapset ja nuoret saavat ennakkoon tietoa siitä, mitä vanhemmat ovat harkitsemassa. Sijaisperheen omista, biologisista lapsista käytetään nimitystä sijaissisar.

1.1. Ennakkovalmennuksen sisältö

Sijaissisaruu – ryhmässä sijaisvanhemmuutta harkitsevien perheiden omia biologisia lapsia perehdytetään ja valmennetaan tulevaan sijaissisaruuteen. Ryhmäläisiä rohkaistaan käymään vuoropuhelua ja ilmaisemaan omia mielipiteitään asiasta. Sijaissisaruu-ryhmäläisten vanhemmat osallistuvat samanaikaisesti sijaisvanhempien ennakkovalmennukseen.

Lasten ja nuorten valmennusryhmissä käsitellään perusasioita sijaisperheenä toimimisesta. Ne eivät siis pyri tarjoamaan kaiken kattavaa tietopakettia sijaissisaruuudesta ja sijoituksen vaikutuksista perheeseen. Tapaamiset on suunniteltu käynnistämään vuoropuhelua, tuottamaan myönteistä oppimiskokemuksia ja mahdollistamaan sijoitukseen liittyvien asioiden pohtimisen ja niistä keskustelemisen vertaisryhmässä.

Tapaamisilla käsiteltäviä teemoja ovat:

- Minä ja perheeni
- Miksi lapset/nuoret tarvitsevat sijaisperheitä?
- Mitä sijaisperhetoiminta on?
- Lasten oikeudet
- Perheen arki, tavat ja tottumukset
- Mitä on sijaissisaruu?

Ryhmissä työskennellään kokemuksellisesti ja toiminnallisesti. Menetelminä tapaamisissa ovat:

- vuoropuhelut ja keskustelut
- pelit, leikit ja rooliharjoitukset
- pari- ja ryhmätyöt
- opaskirjan tehtävät

Ennakkovalmennus koostuu kahdesta kolmen tunnin tapaamisesta, joissa käsitellään sijaissisaruuuteen liittyviä perusasioita. Alle kouluikäisten ryhmä sisältää vain yhden tapaamisen, jonka toteuttamisvinkit on kuvattu Miuku Pörrönen- satukirjan liitteessä. Lasten ja nuorten tapaamisia voi vielä täydentää elokuvakerralla (ks. 29).

Ryhmätapaamiset vaativat mukanaolijoilta sitoutumista ja voimavaroja. Ryhmät on hyvä pitää samanaikaisesti sijaisvanhempien ennakkovalmennuksen kanssa iltaisin tai lauantaisin.

1.2. Materiaalit

Sijaissisaruu -ryhmänohjaajan opas

Ryhmänohjaajan opas sisältää vinkkejä 2-3 tapaamisen ohjaamiseen. Tapaamiset on mallinnettu melko yksityiskohtaisesti helpottamaan ohjaamista. Ryhmästä ja ohjaajista kuitenkin riippuu, miten ohjeita soveltaa ja kuinka paljon aikaa eri harjoituksiin käyttää. Tapaamisia voi vapaasti muokata. Jokainen ryhmänohjaaja tukeutuu omaan kokemukseensa, taitoihinsa sekä persoonaansa. On tärkeää huomioida myös ryhmäläisten tarpeet ja toiveet. Ohjaajien kannattaa varata riittävästi aikaa materiaaliin tutustumiseen, suunnitteluun ja valmisteluihin sekä tapaamisten reflektointiin ja purkuun. Palautteen keruu ryhmistä on osa ryhmäprosessia.

Alle kouluikäisten satukirja

Pienimmille lapsille on suunniteltu oma perehdytysmateriaali, joka sisältää sijoitusprosessista kertovan satukirjan (Miuku Pörrönen). Satukirjan liitteenä on toimintavinkkejä 1-2 kolmen tunnin tapaamisen läpiviemiseksi alle kouluikäisten ryhmässä. Tapaamisten oheismateriaaleihin kuuluvat Kissanpäivät – peli sekä Avaintarina-kuvat. Toinen tapaaminen on elokuvakerta. Muuminpeikon tarinoista tuttu, Näkymätön lapsi-animaatio, sopii hyvin sijaissisaruuasteeman käsittelyyn. Tässä oppaassa on vinkkejä alle kouluikäisten sekä alakouluikäisten lasten kanssa työskentelyihin elokuvan pohjalta.

Lasten ja nuorten oppaat

Sijaissisaruuksurssimateriaaliin kuuluvat lapsille jaettavat opaskirjat alakouluikäisille ja kirja yläkouluikäisille. Opaskirjojen sisältöjä käydään toiminnallisesti läpi tapaamiskerroilla ja samoja teemoja käsitellään myös vanhempien ennakkovalmennuksessa. Tavoitteena on, että vanhemmat ja lapset keskustelisivat sijoitukseen liittyvistä asioista yhdessä kotona opaskirjan avulla, sen sisältöä tutkien ja tehtäviä täydentäen. Opaskirjojen avulla pyritään tuomaan näkyväksi sijaissisarusten tärkeä rooli sijaisperheissä ja sijoitusprosesseissa. Tapaamisiin on mahdollista liittää kolmanneksi keraksi elokuvatyöskentely, jota on kuvattu jäljempänä. Alakouluikäisille soveltuu animaatio Näkymätön lapsi ja yläkouluikäisille elokuva Tarina Rosasta -sijoitetut lapset kertovat.

1.3. Kuka voi ohjata ryhmiä?

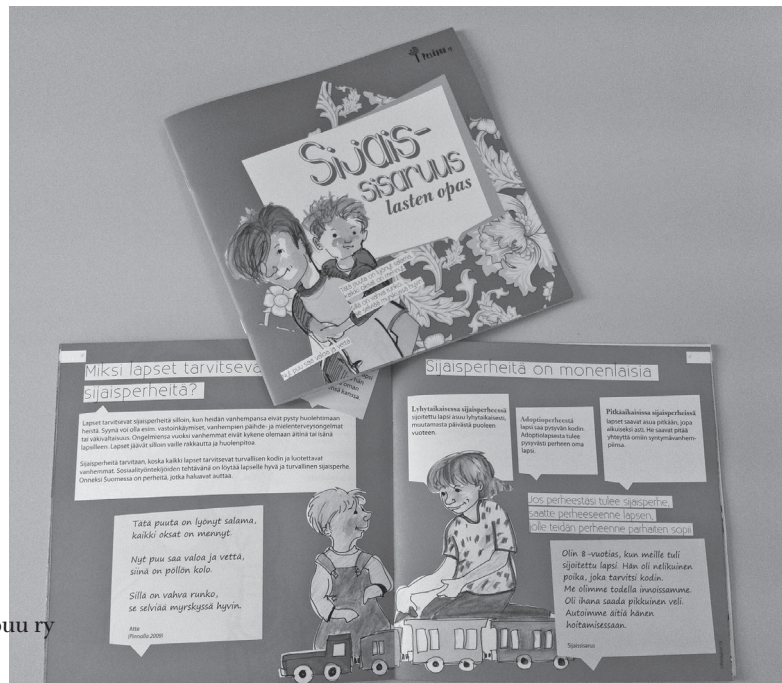
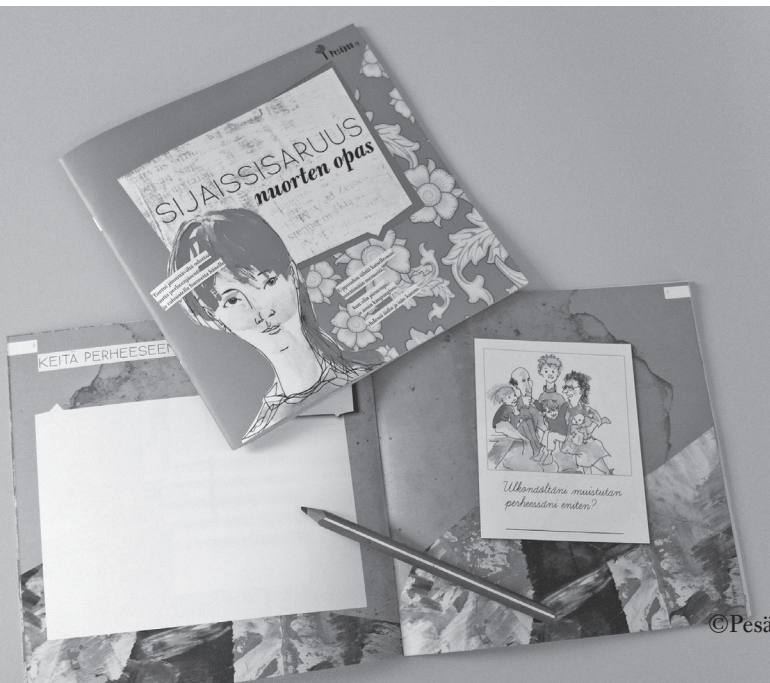
Lasten ja nuorten ryhmien ohjaus suositellaan tehtävän ohjaajaparina. Ohjaajilla tulee olla kokemusta perhehoidosta, ryhmän ohjaamisesta sekä lasten kanssa toimimisesta. Ohjaajina voivat toimia esim. sosiaalityöntekijä / sijaisvanhempi sekä sijaissisaruskokemusasiantuntijana. Kokemusasiantuntijan rooli ryhmän ohjaamisessa on tärkeä, koska hän voi toimia roolimallina, vastata kysymyksiin ja välittää tietoa elämästä sijaisperheessä. Lasten ja nuorten oppaat sekä niiden harjoitukset ovat osa ryhmäprosessia.

Lasten ja nuorten ryhmät on mahdollista ohjata erillisinä ryhminä tai suurryhmänä, jota jaetaan kahdeksi ikätasoryhmäksi harjoitusten aikana. Sekä satukirja että lasten ja nuorten oppaat mahdollistavat sen, että lapset voivat tutustua aiheeseen myös kotona yhdessä vanhempiensa kanssa.

Materiaalit:

- **Miuku Pörrönen – paketti (alle kouluikäiset)**
 - Satukirja ja ohjaajan ohjevihkonen
 - Avaintarina-kuvat
 - Kissanpäivät-peli
- **Sijaissisaruuks - lasten opas (alakouluikäiset)**
- **Sijaissisaruuks - nuorten opas (yläkouluikäiset)**
- **Oheismateriaaliksi suositeltavat elokuvat:**
 - Muumipeikko ja Näkymätön lapsi (alle 12-v.)
 - Tarina Rosasta – sijoitetut lapset kertovat, (yli 12-v.)

Tilaukset: www.pesapuu.fi/verkkokauppa

2 MIKSI SIAISSISARUKSET TARVITSEVAT VALMENNUSTA JA TUKEA?

Sijoitetun lapsen tai nuoren tulo sijaisperheeseen muuttaa monin tavoin perheen arkea. Sijaisperheen biologisten lasten perhe-elämä muuttuu yksityisestä julkiseksi, kun kodin avautuvat niin viranomaisille kuin sijoitettujen lasten läheisillekin. Tällä voi olla vaikutusta koko perheen identiteettiin. Tutkimusten mukaan muutokset näyttäytyvät sijaissisarusten elämässä moniulotteisina.

"AJATTELIN, ETTÄ IHANAA! KUN MULLA LUKI YSTÄVÄKIRJASSAKIN, HARTAIN TOIVEENI ON PIKKU-SISKO"

Tutkimusten mukaan useimmat sijaissisarukset pitävät suhdettaan sijoitettuun lapseen lämpimänä. Ingrid Höjerin (2007) tutkimukseen osallistuneista 684 sijaissisaruksesta 75% kuvasi suhdettaan sijoitettuun lapseen hyväksi tai erittäin hyväksi ja 50% piti sijoitettua lasta kuin omana sisaruksenaan. Kaksi kolmasosa piti sijoituksen mukanaan tuomia muutoksia myönteisinä tai neutraaleina. Sijaisperhe-elämän myönteisinä puolina koettiin perhe-elämän vilkastuminen sekä uusien leikkikaverien ja sisarusten saaminen. Myös moni suomalaisiin haastattelututkimuksiin osallistuneista nuorista on ollut sitä mieltä, että loppujenloppuksi sijaissisaruus ei ole tavallista sisaruutta kummallisempi asia (Inkilä 2000; Brask 2005; Kyllönen ja Sutinen 2007; Kinnunen, 2008; Kerola 2010).

Sijaissisarukset ovat kokeneet myönteisenä asiana sen, että vanhempien läsnäolo perheessä on lisääntynyt sijaisperheeksi ryhtymisen myötä ja perheen kasvatuskäytännöt ovat yhtenäistyneet. Toisaalta vapauden ja oman rauhan on koettu vähentyneen, kun perhe-elämästä on tullut säännönmukaisempaa. Sijaissisaruiden myötä on myös opittu ymmärtämään erilaisia ihmisiä, kasvettu itsenäisemmiksi ja opittu arvostamaan omaa perhettä.

"NO KYLLÄ MÄ PIÄN SITÄ NIINKU SISKONA"

Sijaissisaruiden myötä perheen lasten alkuperäinen syntymäjärjestys muuttuu ja osa lapsista voi kokea sytytyvänsä, kun ei ole enää vanhin tai nuorin. Sijaissisarukset kokevat hyvin pienenä perheeseen sijoitetut lapset helpommin osaksi omaa perhettä ja täysivaltaisina sisaruksina. Kun lasten ikäero on pieni, koetaan sijoitettu lapsi kaverina. Silloin kun sijaissisar on ollut huomattavasti sijoitettua vanhempi, suhde koetaan enemmän sisaruussuhteeksi, jossa isompi kantaa vastuuta pienemmästään. Biologisten lasten on helpompaa tulla toimeen samanikäisten tai nuorempien sijoitettujen lasten kanssa. (Inkilä 2000; Brask 2005; Kyllönen ja Sutinen 2007; Kinnunen, 2008; Kerola 2010, Youness ja Harp 2007.)

Perheen nuorimmat biologiset lapset (6-8-v.) kokevat sijoituksen usein stressaavampana kuin vanhemmat lapset (yli 9- 12-v.). Syynä voi olla kehitysvaiheelle tyypillinen itsekeskeisyys sekä kognitiivisen kapasiteetin ja puolustusmekanismien kehittymättömyys (Kaplan 1988). Pienemmät lapset saattavat ajatella, että lapsi on sijoitettu heille, koska tämä on ollut paha tai pohtia, saattaisiko hänelle itselleen käydä samoin.

Sijaissisaruiden liitetään syviä tunteita ja välittämistä. Sijaissisarukset kertovat, että riidat ja nahistelut sijais-sisarusten kesken ovat tavallisia, mutta niin ovat myös välittäminen ja läheisyys. Sisaruussuhteen koetaan tarjoavan rakkautta, iloa ja turvallisuuden tunnetta. (Youness ja Harp 2007)

"SÄ ET VOI KUVITELLA, MILTÄ TUNTUU..."

Uuden tulokkaan hyväksyminen perheenjäseneksi ei ole aina helppoa. Sijaissisaruiden liittyä alkuvaiheessa paitsi innostuneisuuden myös mustasukkaisuuden, kilpailun, pelon ja ahdistuksen tunteita (Younes ja Harp 2007). Mustasukkaisuuteen liittyy erityispiirteitä, kun biologinen lapsi menettää osan vanhempiansa huomiosta ja aineellisista eduistaan. Sijoitettu puolestaan vaistoaa vanhempien ja biologisten lasten välisen kiinteän tunnesiteen (Laurila 1993). Sisaruskauteus on suhteessa läsnä sijoitetun kokiessa paikkansa perheessä

epävarmemmaksi verrattuna sijaissisaruksen itsestään selvään asemaan perheessä (Höjer 2001). Sijaissisaruksista on välillä vaikeaa määritellä, ketä perheeseen kuuluu. He saattavat pelätä, etteivät sijoitetut lapset pidä heistä.

Sijaissisarukset kertovat joutuneensa kohdakkain jakamisen ja luopumisen tunteiden kanssa. Vanhemmilta saadun huomion vähenemisen lisäksi taloudellisen kuormituksen lisääntyminen, kasvava stressi ja yksinoloajan väheneminen koetaan sijaissisarouden kielteisinä puolina (Youness ja Harp 2007).

Sijaissisaruuksuhteissa konfliktit koetaan monella tapaa samanlaisina kuin tavallisissakin sisaruussuhteissa. Epätavallisia ristiriitatilanteita selitetään sijoitettujen lasten aiemmilla vaikeilla elämäkokemuksilla ja niitä pyritään ymmärtämään (Höjer 2007). Vanhempien tasapuolisuus on sijaissisarusten mielestä tärkeää. Sisarusten välejä helpottaa, jos vanhemmat pystyvät luomaan tyydyttävän suhteen perheen jokaiseen lapseen. Sisaruussuhteesta muodostuu todennäköisesti sitä läheisempi, mitä tasapuolisempi lapsen kokemus vanhempien kohtelusta on.

Ristiriidat ovat myös mahdollisuus, sillä ne tarjoavat lapsille mahdollisuuden oppia tunnistamaan omia tarpeitaan, ilmaisemaan ja puolustamaan niitä. Sisaruussuhteet tarjoavat hyvän väylän opetella käsittelemään vihan, turhautumisen ja mustasukkaisuuden tunteita rakkauden ja läheisyyden tunteiden ohella. Kilpailutilanne perheessä saattaa jopa tukea lasten kehitystä ja identiteetin muodostamista.

Aikuistuttuaan monet sijaissisarukset kokevat sijaisperhe-elämän myötä kasvaneensa ihmisinä ja oppineensa arvokkaita asioita elämästä, kuten empatiaa, suvaitsevaisuutta ja tunteiden käsittelyä. Jälkikäteen ajatellen sijoitusprosessissa on biologisten lasten mielestä ollut vaikeinta sijoitetun lapsen lähtö perheestä surun ja haikeuden tunteineen (Youness ja Harp 2007).

”EI NÄISTÄ ASIOISTA VOI PUHUA
KAVEREILLE...”

Sijaissisarukset toimivat usein vanhempien apuna ja lasten oheiskasvattajina (Inkilä 2000). He joutuvat tasapainottelemaan lojaliteettiristiriitojen kanssa. He saavat kuulla sijoitettujen lasten kertovan menneisyyden kokemuksistaan, laiminlyönneistä ja hylkäämisistä.

Sijaissisarukset kokevat epätietoisuutta siitä, kenelle näistä asioista voisi kertoa ja jakaa hämmennystään. Höjer (2007) puhuu viattomuuden menettämisestä, kun lapset joutuvat liian nuorena kuulemaan asioita, joiden käsittelyyn heidän ymmärryksensä ei vielä riitä. Seurauksena voi olla empatian aiheuttamaa uupumista, myötätuntostressiä tai sijaistraumatisoitumista. Vaikka sisaruussuhde olisi lämmin ja läheinen, se saattaa silti sisältää haastavia tilanteita sijoitetun elämänhistoriasta johtuen (Höjer 2007).

Aiemmat kokemukset voivat vaikuttaa monin tavoin sijoitetun lapsen käyttäytymiseen. Traumatisoituminen voi ilmetä satuiluna, valehteluna tai muuna hämmäntävänä käyttäytymisenä. Sijoitettujen lasten tavat ja tottumukset voivat olla poikkeavia tavallisissakin vuorovaikutustilanteissa, kuten esim. ruokapöydässä. Sijaissisarukset kokevat tämän sijoitettujen lasten erilaisuuden, käytösongelmat sekä biologisten vanhempien uhkaavan käytöksen kielteisinä ja hämmäntävinä asioina. He kantavat myös huolta omien vanhempiensa jaksamisesta (Brask 2005).

Biologisten lasten epävarmuuden ja yksinäisyyden tunteita ei välttämättä tunnisteta sijaisperheessä. Lasten oletetaan selviytyvän itse. Sijaissisarusten voi olla vaikeaa lähestyä ja vaivata kuormitettuja vanhempiiaan (Höjer 2007). Monilla sijaissisaruksilla on myös taipumusta tukahduttaa omia tarpeitaan ja kielteisiä tunteitaan, koska he eivät halua aiheuttaa pahaa mieltä muille tai lisätä vanhempien taakkaa. Tällä voi olla epäsuotuisia vaikutuksia sijaissisarusten omalle kehitykselle. Tähän asti ei ole riittävästi huomioitu sitä, että sijaissisarukset tarvitsevat purkamisen paikkoja ja vertaistukea siinä, missä muutkin sijaisperheen jäsenet.

”KERROTTIIN VAIN ETTÄ TULEE. EI
HIRVEÄSTI KYSELTU, ETTÄ OISKO
MUKAVA,”

Ongelmat sijoitettujen lasten ja sijaissisarusten välillä ovat yhtenä vaikuttajana vanhempien väsymisen ja perhehoidon sijoitusten katkeamisiin sijoitetun lapsen biologisten vanhempien tai sosiaalityöntekijöiden kanssa ilmenneiden yhteistyövaikeuksien rinnalla (Janhunen 2009). Perheen omien lasten hyvinvointi on yhteydessä vanhempien jaksamiseen sekä sijoitettujen lasten hyvinvointiin. Tästä huolimatta tulevien sijaisperheiden omien biologisten lasten ennakkovalmennus

ja tuki ovat jääneet vähälle huomiolle (Kyllönen ja Sutinen 2007).

Sijoitusprosessin valmisteluilla on tärkeä merkitys lasten välisille suhteille. Biologisten lasten osallisuus sijoitusprosessissa, lasten mielipiteen kartoittaminen ja yhteiset vanhempien kanssa käydyt keskustelut tukevat sisaruussuhteen muodostumisesta. Yhteiset keskustelut valmistavat lasta tuleviin muutoksiin ja helpottavat lasten kykyä selvittää mahdollisista vaikeuksista ja vahvistavat lasten osallisuuden kokemusta (Kinnunen 2008). Koko perheen avoimuus sijoitusprosessin aikana on

merkittävä asia paitsi sijoituksen onnistumisen myös sijaissisaruussuhteen myönteisen kehityksen kannalta (Youness ja Harp 2007). Sijaisperheen biologisten lasten ja nuorten näkemykset on tärkeää huomioida sijaisperheiden valmennusta suunniteltaessa ja toteutettaessa (Brask 2005). Sijaissisarukset tarvitsevat omia valmennus- ja tukiryhmiään, joissa he voivat vaihtaa kokemuksiaan ja jakaa tunteitaan muiden samassa tilanteessa elävien lasten ja nuorten kanssa.

SIJAISSISARUS-OHJAAJA
TOIMII RYHMISSÄ
KOKEMUSASIAANTUNTIJANA.

Nuorten sijaissisarusten kehittäjäryhmä Sissit tunteita työstämässä.

3 RYHMÄN OHJAAMINEN

Sijaissisarusten valmennusryhmiin osallistujat kootaan PRIDE- valmennuskurssille osallistuvien perheiden lapsista. Lasten ryhmät on mahdollista jakaa kolmeen pienryhmään: alle kouluikäisiin sekä ala- ja yläkouluikäisiin.

3.1. Tiedottaminen ja ryhmän kokoaminen

Tiedota ja jaa esite lasten- ja nuorten ryhmätapaamisista sijaisvanhempien PRIDE-ennakkovalmennuksessa oleville jo valmennuksen alussa (LIITE 1). Lähetä lapsille ja nuorille omat kutsut tapaamisiin (LIITE 2). Pyydä vanhempia täyttämään lapsen osallistumislupa- ja ilmoittautumiskaavake.

Voit sisällyttää lapsen kutsuun ennakotehtävän:

Tuo mukana kaksi valokuvaa (tai valokopiot kuvista), toinen itsestäsi ja toinen perheestäsi. Ota mukaan sellaiset kuvat, jotka voit liimata tapaamisella jaettavaan omaan opaskirjaasi.

3.2. Ennakkovalmistelut

Rekrytoi ohjaajat:

Kokemusasiantuntijana toimiva sijaissisarustus (nuori aikuinen) ja sosiaalityöntekijä tai sijaisvanhempi, jolla on kokemusta perhehoidosta sekä lasten ja ryhmien kanssa toimimisesta. Lisäksi voit käyttää apuohjaajia, jos ryhmä on suuri tai jos käytät ryhmäjakoja (lapset/nuoret).

Varaa tilat, materiaalit ja tarjoilut

Perehtykää ohjaajien kanssa materiaaliin. Valmistautuminen ja suunnittelu ovat tarpeen ennen jokaista ryhmää ja yksittäistä tapaamista. Myös tapaamisen purkuun ohjaajien kesken on syytä varata aikaa. Tässä oppaassa on kuvattu tapaamisissa tarvittavat materiaalit sekä kunkin tapaamiskerran tavoitteet ja sisällöt.

Eri-ikäiset lapset ja nuoret voivat myös olla samassa ryhmässä, jos ohjaajia on useampia. Silloin jakaudutaan harjoituksissa kahteen tasoryhmään. Ryhmätilan on oltava riittävän suuri yhteistoimintaan. Lisäksi oltava mahdollisuus käyttää jakotiloja ryhmätöihin. Suositeltava ryhmäkoko on lasten iästä ja ohjaajien kokemuksesta sekä tilasta riippuen noin 4-6 lasta/ohjaaja. Alle kouluikäisten ryhmät on hyvä pitää erikseen.

3.3. Ryhmäkertojen rakenne

Tapaamiset kestävät saman ajan kuin vanhempienkin ryhmätapaamiset eli tuntia. Silloin, kun vanhempien ja lasten ryhmät kokoontuvat yhtä aikaa, on tärkeää huomioida, että lasten tapaaminen ei voi päättyä ennen aikuisten tapaamista. Onkin hyvä varata lasten ja nuorten tapaamisen loppuun varmuuden vuoksi vapaata tekemistä, kuten pelejä tai piirustusvälineitä.

Tapaamisen rakenne ja keskimääräinen aikataulu:

- Aloitus ja virittäytyminen 20 min
- Työskentely tai elokuva 1 h
- Välipala 20 min
- Työskentely jatkuu 1 h
- Tapaamisen yhteenveto ja sulkeminen 20 min
- Välitehtävä

Sijaissisarustus –nuorten oppaan aloitussivu.

4 RYHMÄTAPAAMISET

1 Ensimmäinen tapaaminen: Minä, perheeni ja perhehoito

Tavoitteet:

- tuoda esiin sijaissisaruu- tapaamisten tarkoitus ja sisältö
- tutustuttaa ohjaajat ja osallistujat toisiinsa sekä sopia yhteisistä säännöistä
- tutustua lapsilähtöisesti sijaisperhetoimintaan seuraavien teemojen kautta:
 - Minä ja perheeni
 - Miksi lapset/nuoret tarvitsevat sijaisperheitä?
 - Mitä sijaisperhetoiminta on?
 - Lasten oikeudet

Tarvikkeet:

- Fläppitaulu, ohjelma ja aikataulu
- välipalatarvikkeet
- nimilaput kiinnitettäväksi rintaan
- opaskirjat osallistujille
- puuvärit/tussit sekä lyijykynät
- liimapuikot ja sakset
- pikkuesineet/ Tejping- puunuket
- Lapsen oikeudet -kortit, joihin on kiinnitetty karkki (s.17)

Aloitus ja virittäytyminen: 10`

Esittäytyminen: Laita tuolit valmiiksi kehään. Jaa osallistujille nimilaput ja pyydä heitä kiinnittämään ne rintaan sitä mukaan, kun he saapuvat. Toivota kaikki tervetulleiksi.

Ohjaajat esittäytyvät ja kertovat, miksi juuri he ovat ohjaamassa ryhmää. Selitä, että tässä ryhmässä osallistujat saavat mahdollisuuden tutustua sijaisperhetoimintaan. Sijaisperhetoiminta on koko perheen asia. Vanhemmat ovat olleet ennakkovalmennuksessa mukana jo aiemmin, mutta nyt on myös lasten ja nuorten vuoro.

Käykää läpi tapaamisen kulku ja aikataulu. (Voit halutessasi kirjoittaa ohjelman ja aikataulut etukäteen fläpille.) Tapaaminen kestää 3 tuntia, välissä syödään välipalaa ja pidetään taukoja. Kerro, että ryhmässä tehdään harjoituksia, jutellaan, tehdään ryhmätöitä, tutkitaan opaskirjaa ja pelataan pelejä. Välillä voidaan jakautua työskentelemään pienryhmiin (lapset/nuoret).

Selitä osallistujille Sijaissisaruu- ryhmätapaamisten tarkoitus. Kaikkien osallistujien vanhemmat osallistuvat parhaillaan ennakkovalmennuskurssille ja pohtivat

sijaisperheeksi ryhtymistä. Asia on tärkeä ja koskettaa koko perhettä. Kaikista perheistä ei silti välttämättä tule sijaisperheitä, vaikka he osallistuvatkin valmennukseen. Lasten ja nuorten omissa tapaamisissa on tarkoitus on tutustua siihen, mitä sijaissisaruu ja sijaisperheeksi ryhtyminen tarkoittaa. Ryhmässä on mahdollisuus tutustua toisiin samassa tilanteessa oleviin lapsiin ja nuoriin. Tapaamisissa saa tietoa sijaisperhetoiminnasta ja voi puhua ja kysyä asioista, jotka mietityttävät. Kerro, että kaikki osallistujat saavat oman opaskirjan mukaan kotiin ensimmäisen tapaamisen päätteeksi.

Tutustumisharjoitus 20`

Tavoite: Tutustuminen ja vertaisuuden toteaminen.

Vaihtoehto 1: Nukkeharjoitus.

Rohkaise osallistujia esittelemään itsensä. Varaa pöydälle paljon pikkuesineitä tai Tejping- puunuket (Pesäpuu ry). Osallistujat saavat valita alustalle nukkeja/esineitä kuvaamaan omia perheenjäseniään. Pyydä jokaista lasta/nuorta vuorollaan esittelemään itsensä ja perheensä nukkien avulla. Toinen ohjaajista aloittaa kierron ja näyttää mallia. Jokainen kertoo vuorollaan a) Kuka olet, mistä tulet b) Ketä perheeseesi kuuluu c) Millä mielellä ja odotuksilla tulet ryhmään. Kiinnitä huomio siihen, että jokainen perhe on ainutlaatuinen.

Vaihtoehto 2: Käsi kertoo.

Istukaa tuoleissa ympyrän kehällä. Jaa kaikille kynät ja moniste, jossa on käden kuva. Kunkin sormen yläpuolelle on kirjoitettu jatkettava lause: 1) Kolme vahvuuttani, 2) Musiikki, elokuva tai kirja, josta saan energiaa, 3) Minulle tärkeä ihminen, 4) Miten toivoisin, että muut minua kuvailisivat, 5) Mitä haluaisin tapahtuvan viiden vuoden kuluttua. Tehdään parihaastattelu näistä viidestä temasta. Toteutetaan voimavaralähtöinen esittelykierrros vuorotellen. Haastattelija esittelee parinsa: Kuka? Mistä tulee? Kuinka vanha on? sekä kertoo 1-2 sormen temman avulla paristaan. Haastattelu saa päättää, mitkä temmat esitellään.

Vaihtoehto 3: Kuvakorttikierros.

Levitä lattialle tai pöydälle kuvia tai tunnekortteja (esim. Pesäpuu ry:n Tunnephantomiimi-, Tunne Tyypit-, Kissanpäivät-, Tunnesäätila- tai Nalle-kortit). Pyydä osallistujia valitsemaan itseä kuvaava kortti. Pyydä heitä kertomaan yksi vuorollaan: Kuka olet, ketä perheeseen kuuluu, mistä tulet ja millä mielellä olet tulossa ryhmään? Ohjaaja aloittaa kierroksen ja näyttää mallin.

Yhteiset sopimukset: 10`

Jotta jokaisella olisi ryhmässä hyvä olla, on syytä sopia muutamista yhteisistä säännöistä ryhmässä. Keskustelkaa lyhyesti sopimuksista/säännöistä ja kirjatkaa asioita suurelle paperille, jonka kaikki allekirjoittavat. (Esim. teemoista luottamuksellisuus, sitoutuminen, toisten kunnioittaminen, vapaus kysyä, aikatauluista kiinni pitäminen). Laittakaa paperi seinälle. Jos ryhmässä on sekä lapsia että nuoria, kerro, että joissakin tehtävissä ryhmä jaetaan osiin ikäjakauksen mukaan.

Lämmittelyleikki 15`

Tavoite: Tutustumisleikkien tarkoitus on saada ryhmään liikettä, poistaa jännitystä ja tutustuttaa ryhmäläisiä toisiinsa. Ohessa muutama vaihtoehto, joista voit valita yhden leikin.

Vaihtoehto 1: Jonot ja rivit.

Pyydä osallistujia asettumaan riviin eri asioiden perusteella. Esimerkiksi: pituuden, iän, etunimen alkukirjaimen, silmien tai hiusten värin, käsien lämpimyden, montako lasta on perheessä jne. perusteella

Vaihtoehto 2: Hämähäkinverkko.

Asettukaa piiriin seisomaan tai istumaan. Heittäkää lankakerää toisillenne ja jatkakaa lausetta. Se joka heittää kerän pitää aina kiinni langasta niin, että langoista alkaa vähitellen muodostua verkosto. Jokainen jatkaa vuorollaan samaa lausetta. Kun kaikki ovat vastanneet, tulee seuraava jatkettava lause. Esim: Lempiruokani on, mieliohjelmani TV:ssä, lempiharrastus, mieluiten luen, mielimusiikkiani on, toiveammattini, salainen haaveeni, monesko lapsi haluaisin olla perheessäni jne.

Kerro lopuksi, että samaan tapaan kuin langoista muodostuu verkosto, muodostaa ryhmäkin oman sijaissaruuteen tutustuvien lasten ja nuorten verkoston.

Vaihtoehto 3: Karuselli.

Osallistujat istuvat ringissä tuoleilla, joita on yksi vähemmän kuin leikkijöitä. Leikin johtaja asettuu piirin keskelle ja sanoo nimensä ja asian esim. ”Minä olen Mikko ja lempiohjelmani TV:ssä on ruuanlaitto-ohjelmat.” Tällöin kaikki, jotka pitävät samasta ohjelmasta nousevat pystyyn ja vaihtavat keskenään paikkaa. Vierekkäin istuvat eivät saa vaihtaa paikkaa keskenään. Keskellä olija pyrkii pääsemään jollekin paikalle ja näin se, joka jää ilman paikkaa, joutuu keskelle johtajaksi. Mikäli keskellä olija haluaa laittaa kaikki juoksemaan, hän huutaa ”karuselli” ja kaikkien täytyy vaihtaa paikkaa.

Työskentely: 20`

Minä ja perheeni

Tavoite: Itsestä ja perheestä toisille kertominen sekä omien vahvuuksien näkyväksi tekeminen.

Jaa osallistujille opaskirjat. Kerro, että oppaassa on tietoa sijaisperhetoiminnasta ja sijaissaruudesta. Siinä on myös harjoituksia, jotka auttavat sinua kertomaan itsestäsi ja perheestäsi toisille.

- **Minä ja perheeni** (Opaskirja: lapset s.6-9/nuoret s.6-7). Pyydä osallistujia kirjoittamaan nimensä sille varattuun kohtaan. Jos olet pyytänyt ennakoon, että ryhmäläiset tuovat mukanaan kuvan itsestään sekä perheestään, voitte liimata kuvat opaskirjaan. Kerro, että jos tapaamisen lopussa jää aikaa voi täyttää muutkin kohdat aukeamalta. Sen saa myös tehdä kotona.
- **Millainen olen ja millaisena muut minut näkevät?** (Opaskirja: lapset s.8-9/nuoret s.10-11)

- Pyydä lapsia rengastamaan itseään kuvaavia ominaisuuksia sinisellä kynällä. Kerro, että jos sieltä näyttäisi puuttuvan jokin itseä kuvaava vahvuus, sen voi lisätä ja ympeyriä.
- Jaa ryhmä pareiksi tai kolmen ryhmiin. Pyydä lapsia kertomaan parille ympyröimistään vahvuuksista, millaisia ominaisuuksia kullakin on. Käykää sitten nopea yhteinen kierros. Pari saa kertoa yhden toisen vahvuuksista. Pohditaan ryhmän kanssa, missä tilanteessa kustakin vahvuudesta on hyötyä tai kertoa esimerkkejä, missä tilanteessa osallistujat ovat hyödyntäneet vahvuuttaan.
- Kerro, että kaikilla ihmisillä on vahvuuksia, jotka auttavat selviytymään haasteista. On hyvä olla tietoinen vahvuuksistaan. Ne auttavat selviytymään uusissa ja haastavissa tilanteissa. Osa vahvuuksista saattaa myös uinua piilossa käyttämättä. Kannattaa opetella tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja opetella uusiakin selviytymiskeinoja.
- Kerro, että vanhempia voi kotona pyytää rengastamaan vahvuudet, jotka heidän mielestään kuvaavat lasta/nuorta parhaiten. Laittakaa sitten opaskirjat sivuun.

Välipala 15`

Ajoita välipala ryhmäsi kannalta sopivaan kohtaan. Ryhmän ajankohdasta riippuen voi välipala olla paikallaan jo heti ryhmän alkupuolella. Joskus parempi ajankohta on työskentelyn lomassa. Välipalaa voi hyödyntää myös vapaassa jutustelussa ja tutustumisessa.

Työskentely jatkuu:

Miksi lapset/nuoret tarvitsevat perhehoitoa? 20`

(Opaskirja: lapset s.10-11, nuoret s.12-13)

Tavoite: Antaa perustietoa perhehoidosta.

Yhteiskeskustelu

Huostaanoton syyt. Pitäkää opaskirjat tässä vaiheessa kiinni. Kerro, että sijaisperheitä tarvitaan, koska on olemassa lapsia, jotka eivät voi asua omien vanhempiensa kanssa. Kaikki vanhemmat rakastavat lapsiaan ja haluaisivat pitää heistä huolta, mutta joskus se ei vain onnistu. Pohtikaa yhdessä keskustellen syitä, miksi lapset tarvitsevat sijaisperheitä. Voit myös jakaa osallistujat ensin kahteen pienryhmään (lapset ja nuoret) miettimään toisen ohjaajan kanssa asiaa ja koota sitten asiat yhteen koko ryhmässä. Kerro osallistujille, että tiedon lähteenä voi käyttää: omia kokemuksia, uutisia tai TV:stä nähtyä tai mitä on kuullut toisten kertovan. Kootkaa ryhmässä paperille syitä, miksi jotkut lapset eivät voi asua vanhempiensa kanssa.

Purkakaa ryhmien tuotokset kokoryhmän kanssa suu- relle paperille. Selitä, että yleensä lasten sijoitukseen ja huostaanottoon on yhtä aikaa useita eri syitä (esim. riidat kotona, lapsista ei huolehdita, väkivalta, alkoholismi, mielenterveysongelmat, hyväksikäyttö – se, että kosketetaan paikkoihin, joka saa tuntemaan olon epämukavaksi). Ennen kuin lapsi otetaan huostaan ja sijoitetaan muualle, perhettä yritetään ensin auttaa kaikin mahdollisin keinoin. Ketään ei sijoiteta asumaan oman kodin ulkopuolelle ilman painavia syitä. Jos perheelle tarjottu apu ei riitä lapselle etsitään sijaisperhe joko sukulaisista tai muualta.

Perhehoidon muodot. Selitä, että osallistujien vanhemmat miettivät parhaillaan omassa valmennuksessaan, olisiko sijaisperhetoiminta teidän perheellen sopiva juttu. Kysy, tuntee kukaan ennestään adoptio- tai sijaisperheitä. Kerro osallistujille erilaisista sijaisperheistä ja selitä käsitteet:

- Pitkäaikainen sijaisperhe/ Sukulaissijaisperhe
- Lyhytaikainen sijaisperhe/ Tukiperhe /Päivystys – tai kriisiperhe
- Adoptioperhe
- Selitä myös käsitteet: sijoitettu lapsi, syntymävanhemmat, sijaissisar.

Lasten oikeudet 20`

Tavoite: Tutustua lasten oikeuksiin.

Kerro, että YK:n Lapsen oikeuksien sopimus on kansainvälinen sopimus, jossa on yhteisesti sovittu, että lasten oikeuksia ei saa loukata. Suomikin on allekirjoittanut sopimuksen. Sen mukaan kaikilla lapsilla on

amat oikeudet. Oikeuksien toteutumiselle voi kuitenkin olla rajoituksia ja monet ihmiset joutuvat kokemaan syrjintää. Ihmisiä saatetaan leimata johonkin ryhmään kuulumisen takia (esim. maahanmuuttajat, vammaiset, seksuaaliset vähemmistöt, köyhät). Ihmisiä ei pidä tuomita ominaisuuksien perusteella vaan kannattaa aina ottaa selvää ja tutustua. Erilaisuudesta voi oppia.

Sijoitus vaikuttaa monin tavoin lapsen elämään. Esimerkiksi yhteydenpito syntymäperheeseen, sukulaisiin, kavereihin voi olla vaikeaa. Sijoitettu lapsi on joutunut kokemaan elämässään menetyksiä ja muutoksia, jonka vuoksi hän voi olla surullinen. Hänen oikeuksiaan on saatettu loukata. Seuraavaksi tutustutaan Lasten oikeuksiin.

Harjoitukset:

Vaihtoehto 1. Korttikierros.

(Lapsen oikeus -kortit s.17)

Laita hattuun yhtä monta korttia kuin on ryhmäläisiäkin. Kuhunkin korttiin on kirjoitettu jokin lapsen oikeus. Oikeus: 1) elää turvassa, 2) olla oma itsensä ja samanarvoinen kuin muut, 3) kehittyä ja kasvaa omaan tahtiinsa, 4) käydä koulua, 5) viettää vapaa-aikaa ja leikkiä, 6) saada tietoa itseään koskevista asioista, 7) ilmaista mielipiteensä. Anna lasten poimia hatusta kortti, johon on kiinnitetty karamelli. Jokainen saa vuorollaan lukea korttinsa ja kertoa, miten tuo oikeus näkyy ja toteutuu omassa elämässä. Ei haittaa, vaikka useammalla osallistujalla on sama kortti.

Lapsella on oikeus...

LAPSELLA ON
OIKEUS
ELÄÄ TURVASSA

LAPSELLA ON
OIKEUS LEIKKIIN
JA VAPAA-AJASTA
NAUTTIMISEEN

LAPSELLA ON OIKEUS
KÄYDÄ KOULUA.
OPETUKSEN PITÄÄ
KEHITTÄÄ LASTEN
TAITOJA JA
SUVAITSEVAISUUTTA

JOKAISELLA LAPSELLA
ON OIKEUS ILMAISTA
MIELIPITEENSÄ, KUNHAN
SE EI LOUKKAA MUITA

LAPSELLA ON
OIKEUS HUO-
LENPITOON JA
HOIVAAN

LAPSELLA ON OIKEUS
SAADA TIETOA
ITSEÄN
KOSKEVISTA
ASIOISTA

LAPSIA PITÄÄ
SUOJELLA
VÄKIVALLALTA JA
HYVÄKSIKÄYTÖLTÄ

LAPSELLA ON
OIKEUS KEHIT-
TYÄ JA KASVAA
OMAA TAHTIINSA

LAPSELLA ON OIKEUS
OLLA OMA
ITSENSÄ JA
SAMANARVAINEN
KUIN MUUT

Ottakaa seuraavaksi esiin (Opaskirja: lapset s.13/nuoret s.16) Pyydä osallistujia laittamaan rasti niiden Lasten oikeuksien kohdalle, jotka toteutuvat omassa elämässä. Kerro, että aikuisten vastuulla on se, että lapsen oikeuksia kunnioitetaan. Keskustelkaa siitä, ovatko osallistujat joskus olleet tilanteessa, jossa lapsen oikeuksia on loukattu. Kuinka tilanteessa toimittiin? Miltä tuntui? Varustaudu kertomaan jokin omakohmainen esimerkki. Kerro, että kaikkien kannalta on hyväksi, jos tuen tarpeessa olevia autetaan.

Vaihtoehto 2 . Eläytymisharjoitus

Valitse s. 19-20 roolikorteista sopivimmat, jaa ne osallistujille ja käske asettumaan viivalle. Anna jokaiselle osallistujalle yksi roolikortti ja selitä, että heidän tulee heittäytyä rooliin, joka kortissa on kuvattu. Omaa rooliaan ei saa kertoa muille, mutta tarkista, että kaikki ymmärtävät oman roolinsa. (New Beginnings, 2004)

Kun kaikki tietävät oman roolinsa, pyydä heitä siirtymään seinän viereen. Selitä, että kerrot seuraavaksi erilaisia kysymyksiä/väittämiä, joiden mukaan heidän tulee omaa rooliaan vastaavasti toimia. Osallistujat saavat ottaa aina askeleen eteenpäin, jos voivat vastata kysymykseen kyllä. Muussa tapauksessa heidän pitää pysyä paikallaan. Voit varata itsellesi lappuja, joissa lukee: "Yllättävä käänne elämässä, ota kaksi askelta taaksepäin." Jaa lappuja tilanteen mukaan harjoituksen edetessä.

Lue listasta kysymyksiä:

Voitko tehdä helposti seuraavia asioita?

- käyttää bussia tai junaa
- pelata jalkapalloa lähipuistossasi
- käydä elokuvissa
- kysyä opettajaltasi neuvoa, jos et ymmärrä jotain
- tavata äitiäsi ja isääsi ja muita perheenjäseniäsi, kun haluat
- olla yökylässä ystävän luona
- kulkea käsikädessä tai halailla poika- tai tyttöystäväsi kanssa julkisilla paikoilla
- pyytää ystävääsi luoksesi kylään
- saada ystäviä
- harrastaa maksullista harrastusta, kuten jääkiekkoa tai taitoluistelua tai pianonsoittoa
- tehdä läksysi itsenäisesti
- saada ihmiset ymmärtämään ja kuuntelemaan, kun puhut heille

Voisiko sinusta tulla aikuisena:

- lääkäri
- bussin kuljettaja
- sairaanhoitaja
- opettaja
- kuuluisa huippujuoksija

Kun osallistujat ovat kysymyslistan loppuessa oletettavasti eri etäisyyksien päässä toisistaan, jääkää paikoillette. Lukekaa läpi, mikä rooli kullakin lapselle/nuorella oli. Keskustelkaa siitä, miksi syntyi eroja. Näyttääkö harjoituksen perusteella siltä, että kaikilla ihmisillä samat mahdollisuudet elämässä? Miltä tuntuu seistä edessä? Entä takana? Purkakaa lopuksi kaikkien roolit toteamalla esim. "En ole 14-v. tyttö pyörätuolissa vaan olen..."

Korosta, että tehtävässä ei ole tarkoitus luokitella ihmisiä, vaan tarkoituksena on pikemminkin tuoda esiin se, että kaikkien mahdollisuudet eivät ole yhteiskunnassa yhtäläiset. Elämäntilanteet vaihtelevat ja ihmiset saatavat kohdata elämässään yllättäviä haasteita. Valitettavasti suvaitsemattomuuden takia ihmisiä saatetaan arvottaa ja arvioida epäoikeudenmukaisesti jonkun yksittäisen asian tai ominaisuuden perusteella. Ihmisen itsetunto on yhteydessä elämässä pärjäämiseen. Ympäristön suvaitsemattomuus voi olla esteenä ihmisen hyvälle itsetunnolle. Vedä harjoitus yhteen toteamalla: "Vaikka kaikilla lapsilla ja ihmisillä on samat oikeudet, ihmisiä saatetaan kuitenkin kohdella eri tavoin. Sijoitettuja lapsia saatetaan esimerkiksi kiusata koulussa ikävillä kysymyksillä heidän taustastaan. Lapsen tai nuoren sijoittaminen vaikuttaa moniin arkisiin asioihin, kuten kavereihin, kouluun ja terveydenhuoltoon. Siksi on tärkeää varata aikaa tutustumiseen, eikä tuomita ihmisiä sen perusteella, ketä he ovat tai mihin ryhmään he kuuluvat."

Lasten roolit (kortteina)

1. Olet 9-vuotias tyttö, jolla on seitsemän veljeä ja siskoa.

Olet maahanmuuttajaperheestä.

2. Olet 8-vuotias tyttö.

Asut vanhempiesi kanssa ja sinulla on isovelji ja pikkusisko.

3. Olet 7-vuotias poika ja olet muuttanut Suomeen äskettäin.

Olet pakolainen, et puhu suomea.

4. Olet 11-vuotias poika ja asut äitisi kanssa.

Et voi kävellä ja tarvitset pyörätuolia liikkumiseen.

5. Olet 11-vuotias tyttö, jolla on vakava sairaus.

Et voi käydä koulua, koska olet niin paljon sairaalassa.

6. Olet 9-vuotias poika ja olet elänyt sijaisperheessä sijoitettuna vauvasta saakka.

7. Olet 7-vuotias tyttö ja saavuit Suomeen Afrikasta pakolaisena kaksi vuotta sitten. Asut vanhempiesi kanssa. Vanhempasi eivät puhu suomea, mutta sinä osaat jo vähän.

8. Olet 10-vuotias poika ja asut lastenkodissa.

Olet asunut siellä puoli vuotta.

9. Olet 8-vuotias poika, ja sinulla on kuulo- vamma.

Asut äitisi ja isäpuolesi kanssa ja sinulla on kolme siskoa.

10. Olet 9-vuotias tyttö, ja sinun äitisi on vakavasti sairas. Isäsi tekee pitkiä työpäiviä. Teillä on rahavaikeuksia.

11. Olet 6-vuotias poika ja olet ollut lyhytaikaisessa perhehoidossa viimeiset kaksi kuukautta.

12. Olet 10-vuotias tyttö ja asut viikot äitisi luona ja isäsi viikonloput luona toisella paikkakunnalla.

13. Olet 11-vuotias poika ja asut perheesi kanssa.

Teiltä on katkaistu sähköt, koska maksut on jäänyt maksamatta.

Yllättävä käänne elämässä, ota kaksi askelta taaksepäin.

Yllättävä käänne elämässä, ota kaksi askelta taaksepäin.

Nuorten roolit (kortteina)

1. Olet 14-vuotias maahanmuuttajapoika kiertolaisperheestä.

Asut asuntovaunussa epävirallisella ja epävarmalla alueella.

2. Olet 14-vuotias tyttö ja saavuit Suomeen yksin kolme viikkoa sitten.

Asut vastaanotto-keskuksessa.

3. Olet 12-vuotias poika ja käyt koulua.

Asut veljesi ja vanhempiesi kanssa.

4. Olet 13-vuotias tyttö ja käytät vamman vuoksi pyörätuolia.

Asut kotona vanhempiesi kanssa.

5. Olet 15-vuotias tyttö ja sinulla on keskittymis- ja oppimisvaikeuksia.

Asut koulukodissa toisten nuorten ja usean työntekijän kanssa.

6. Olet 15-vuotias muslimityttö ja asut isovanhempien kanssa.

Sinua kiusataan koulussa, koska vaatteesi ovat erilaiset kuin muilla ja käytät huivia.

7. Olet 15-vuotias poika ja olet tällä hetkellä koditon.

Vanhempasi heittivät sinut ulos huumeiden käytön takia.

8. Olet 17-vuotias nuori mies ja sinulla on vakava sairaus.

Olet sairaalassa kaksi viikkoa kuukaudessa.

9. Olet 14-vuotias poika.

Asut vuokra-asunnossa työttömien vanhempien sekä veljesi ja siskojesi kanssa.

10. Olet 16-vuotias tyttö ja olet lesbo.

Et ole kertonut siitä kenellekään

Yllättävä käänne elämässä, ota kaksi askelta taaksepäin.

Yllättävä käänne elämässä, ota kaksi askelta taaksepäin.

Mitä on sijaissisaruus? 30`

Tavoite: auttaa ryhmäläisiä ymmärtämään, miltä perheestään erillään asuminen voi sijoitetusta lapsesta tuntua. Rohkaista tuomaan esiin omia tunteita sekä jakamaan ajatuksia siitä, mitä sijaissisaruus voi tuoda tullessaan.

Vaihtoehto 1: Ihmispiirros.

Jaa osallistujat kahteen ryhmään ja anna kummallekin ryhmälle iso paperi. Pyydä kumpaakin ryhmää piirtämään paperille koko kehon kokoinen hahmo. Ryhmä 1 piirtää sijaissisaruksen ja Ryhmä 2 piirtää sijoitetun lapsen. Jos ryhmä on pieni, voitte tehdä kummatkin hahmot vuorotellen yhdessä.

Pyydä ryhmiä keksimään hahmoille henkilöllisyydet: nimi, ikä, perhetausta. Anna ryhmille kortit, joihin on kirjoitettu adjektiiveja tai kuvakortit (esim. Pesäpuun Tunnefantomi-, Tunnetyytit tai Kissanpäivät- kortit). Pyydä osallistujia valitsemaan kortteja tai kirjoittamaan hahmon viereen:

Ryhmä 1: Miltä teistä tuntuisi, jos kuulisitte, että sijoitettu lapsi on nyt tulossa teidän perheeseen?

Ryhmä 2: Miltä tuntuisi olla sijoitettu lapsi ja muuttaa uuteen kotiin?

Lopuksi ryhmät esittelevät hahmot ja niiden mietteet toisilleen. Keskustellaan tunteista ja ajatuksista, joita lapsilla ja nuorilla voi olla sijaisperheeksi ryhtyessä. Miettikää yhdessä, mikä sijaissisarudessa voisi olla mukavaa ja mikä mietityttävää?

Vaihtoehto 2: Kävellään uusissa kengissä.

Pyydä osallistujia ottamaan pari ja täydentämään yhdessä opaskirjan aukeama (lapset s. 16-17 ja nuoret s. 20-21). Käy ryhmän kanssa yhteiskeskustelu siitä, että sijoitustilanne voi herättää monenlaisia tunteita ja ajatuksia sekä myönteisiä että kielteisiä. Tunteet ovat aina oikeassa, sillä ne auttavat ymmärtämään itseä ja toisia. Tunteistaan ja ajatuksistaan kannattaa puhua, sillä puhumalla voi kesyttää ja hallita tunteitaan sekä vaikuttaa asioihin.

Vaikka ihmiset ovat erilaisia, kaikilla lapsilla ja ihmisillä on samat oikeudet. Erilaisuudesta voi oppia. Silti ihmisiä kohdellaan kuitenkin eri tavoin ja arvostellaan esim. ulkonäön tai muun ominaisuuden perusteella. On tärkeää ensin rauhassa tutustua ihmiseen, ennen kuin tekee liian hätäisiä johtopäätöksiä tai tuomitsee hänet. Kysy ryhmäläisiltä: Oletko joskus joutunut muuttamaan ennakkokäsitystäsi toisesta ihmisestä sen jälkeen kun olet tutustunut häneen tarkemmin?

Voisiko meistä tulla sijaisperhe ja Sijaisperheeksi hyväksyminen. 15`

(Opaskirja: lapset s. 12 ja 18, nuoret s. 18-19 ja 22) Käykää sijoitusprosessin teemat läpi tarinan muodossa keskustellen ja opaskirjaan viitaten. Sijaissisarushjaaja voi kertoa prosessin läpi oman kokemuksen kautta. Vaihtoehtoisesti voit lukea oppaasta tositarinan, ”Tarinani sijaissisaruudesta” (Opaskirja: lapset s. 32, nuoret s. 42).

Tapaamisen sulkeminen
ja yhteenveto: 10`

Tällä kerralla olemme tutustuneet toisiimme ja toistemme perheisiin. Olemme myös saaneet tietää, miksi kaikki lapset eivät voi asua omien vanhempiensa kanssa. Tiedämme myös, että kaikilla lapsilla on oikeus elää turvassa. Onneksi on olemassa perheitä, jotka haluavat tarjota kodin sijoitetuille lapsille ja nuorille joko tilapäisesti tai pidemmäksi aikaa. Sijaisperheitä on siis monenlaisia. Sinun vanhempasi ovat harkitsemassa, voisiko teistä tulla sijaisperhe. Olemme tänään miettineet, miltä sijoitetusta lapsesta ja sijaissisaruksesta voi alussa tuntua. Tässä ryhmässä saat tutustua siihen, mitä sijaisperheenä toimiminen tarkoittaa. Keskustele asiasta myös kotona yhdessä vanhempien kanssa. On tärkeää, että saat muodostaa ja kertoa oman mielipiteesi siitä, haluaisitko sinä ryhtyä sijaissisarukseksi toiselle lapselle. Sinun mielipiteesi on tärkeä. Seuraavalla kerralla puhumme perheiden arkisista asioista, erilaisista tavoista ja tottumuksista sekä perustamme ”nettiklinikan”.

Anna välitehtävä ja pura lopuksi päällimmäiset ajatukset. Jokainen saa sanoa yhden sanan tai lauseen, millä mielellä on lähdössä kotiin.

Välitehtävä:

Rohkaise ryhmäläisiä näyttämään opaskirjaa vanhemmilleen ja keskustelemaan siitä heidän kanssaan. Pyydä osallistujia, että he pyytävät vanhempiaan täyttämään opaskirjan sivut:

Millainen olen vanhempieni mielestä?

Opaskirja: lapset s. 8/nuoret s. 10

Miksi vanhempani haluavat sijaisvanhemmiksi?

Opaskirja: lapset s. 14/nuoret s. 14

2 Toinen tapaaminen: Sijaisperheen arki, tavat ja tottumukset

Tavoitteet:

- syventää ryhmäläisten tietämystä sijoitetuista lapsista ja sijaissisaruuudesta
- rohkaista kertomaan mielipiteistään ja tunteistaan sekä tekemään kysymyksiä
- käsitellään teemoja:
 - Minäkäsitys ja identiteetti
 - Arki, perheiden erilaiset tavat ja tottumukset
 - Sijaissisarouden haasteet ja mahdollisuudet
 - Läheiset tukiverkostona

Tarvikkeet:

- fläppitaulu, ohjelma ja aikataulu
- nimilaput kiinnitettäväksi rintaan
- maalarinteipillä lattiaan nelikenttä ja säätilakuvat: aurinko, sadepilvi, salama, puolipilvinen
- neljä lappua, joissa yksi sana: toiminta, ajatus, tunne, toive
- puuvärit/tussit sekä lyijykynät
- palapeli:
Tee etukäteen pahvista 12 palan palapeli (A3), jossa on lapsen tai nuoren kuva. Yksikertaisimmillaan voit liimata/piirtää lasta esittävän kuvan pahville ja leikata sen 12 nelikulmaiseen palaan. Kirjoita kunkin palan taakse jatkettava lause tai kysymys.
- kysymyskääröt monistettuina (s.26)
- kirjeet monistettuina nettiklinikkaa varten (s.27)

Aloitus ja virittäytyminen: 15`

Jaa nimilaput, toivota osallistujat tervetulleeksi ja vaihtakaa vapaamuotoisesti päällimmäiset kuulumiset asettumalla seisomaan lattialle teipattuun nelikenttään sen mukaan millä mielellä tulee ryhmään. Ruuduissa on vaihtoehtoina säätilakortit: aurinko, sadepilvi, salama, puolipilvinen sää. Lyhyt yhteiskeskustelu.

Paluu edelliseen kertaan

Vaihtoehto 1: Päiväkävely

Kiinnitä seinälle kolme lappua, jossa lukee:

TOIMINTA - AJATUS - TUNNE . Pyydä osallistujia kävelyllä siten, että pysähtytään hetkeksi pareittain tai pienryhmissä vuorollaan jokaisen kortin kohdalle keskustelemaan. Jos ryhmä on pieni, voitte käydä keskustelua koko ryhmän kanssa joka kortin kohdalla. Anna ohje: ”Kun muistelet viime tapaamiskertaa, mikä tunne/ajatus tai kysymys /toiminta sinulle jäi päällimmäisenä mieleen?”. Ottakaa yhteiseen keskusteluun asioita, joita korttien äärellä juteltiin.

Vaihtoehto 2: Käsimerkit.

Kerro, että tulet lukemaan väittämiä (s. 23), joihin jokaisen tulisi reagoida erilaisin käsimerkein. Tarkoituksena on ilmaista mielipiteensä nopeasti, eikä miettiä asiaa sen pidempään. Selitä käsimerkkien tarkoitus:

- a) samaa mieltä = molemmat kädet ylös
- b) en tiedä = kädet rinnalle ristiin
- c) eri mieltä = molemmat peukalot alas

Lue väittämät. Ohjaajat voivat myös osallistua tehtävään, mutta voisi olla hyvä, että he ilmaisisivat mielipiteensä hieman viivytellen, jotta eivät liiaksi vaikuttaisi ryhmäläisten mielipiteisiin. (New beginnings 2004)

Väittämät

1. Useimmat meistä muistuttavat ulkonäöltään äitiään tai isäänsä
2. On tärkeää, että sijoitetut lapset voivat tavata omia siskojaan ja veljiään
3. Ystävieni eivät ole minulle tärkeitä
4. Lapset ja nuoret kasvavat sijaisperheessä, koska heidän vanhemmillaan on vaikeuksia
5. On hyväksyttävää, että vanhemmat kurittavat lapsiaan
6. On olemassa vain yhdenlaista sijaisperhetoimintaa
7. Sukulaissijaisvanhemmuus on sellaista, kun täti, setä tai isovanhemmat huolehtivat lapsesta
8. Jokaisella on samanlaiset mahdollisuudet saada koulutusta tai työtä
9. Väkivalta on hyväksyttävää
10. Maahanmuuttajalapsilla on samanlaiset mahdollisuudet elämässään kuin minulla
11. Sijoitetut lapset kaipaavat perhettään ja ystäviään
12. Kotonani ei ole mitään sääntöjä
13. Perheessä käyvän sosiaalityöntekijän tehtävänä on huolehtia että kaikki sujuu hyvin sijaisperheessä
14. Hyvästijätöt ovat aina iloisia hetkiä
15. Sijaisperhetoiminnassa on hyviä ja huonoja hetkiä
16. Jos olen huolestunut jostakin voin aina puhua siitä isälleni ja/tai äidilleni
17. Säännöt ovat tärkeitä

Välitehtävän purku:

Käykää lyhyesti keskustelua välitehtävästä. Miltä tuntui saada palautetta vanhemmilta omista vahvuuksista? Millaiset asiat olivat saaneet vanhemmat kiinnostumaan sijaisvanhemmuudesta? Kysy, haluaako joku kertoa, mitä omat vanhemmat kertoivat /kirjoittivat siitä, miksi he halusivat ryhtyä sijaisperheeksi?

Virittäytymisharjoitus: 15`

Minäkäsitys - palapeli

Identiteetti koostuu monista asioista. Ihmistä ei kannata arvioida yhden ominaisuuden perusteella. Tutustumisen eteen kannattaa nähdä hieman vaivaa.

Jaa jokaiselle osallistujalle palapelin pala, johon on kirjoitettu jatkettava lause ja pyydä häntä kertomaan, mitä tuo asia hänelle itselleen merkitsee. Tee tarvittaessa lisäkysymyksiä ja syvennä aihetta. Jos ryhmä on suuri, voit jakaa osallistujat kahteen ryhmään esim. alakouluikäiset/yläkouluikäiset. Tarvitset silloin kaksi palapeliä. Ryhmät kokoavat kumpikin omaa palapeliään oman ohjaajan kanssa.

Kun kaikki ovat vuorollaan kertoneet palasestaan ja siitä, mitä asia hänelle itselleen merkitsee, kootkaa yhdessä palapeli, jossa on lasta/nuorta esittävä kuva. Selitä osallistujille, että jokaisen ihmisen identiteetti

eli käsitys siitä kuka on, muodostuu monista asioista (perheestä, koulusta, harrastuksista, kokemuksista ja tunteista). Jos joku palanen puuttuu tai on rikki, voi olla vaikeaa muodostaa eheää kuvaa itsestään. Kiinnitä osallistujien huomio siihen, että eheän kokonaisuuden hahmottaa vasta, kun palapeli on koottu. Kerro, että sijoitetusta lapsesta voi tuntua surulliselta olla erossa perheestään ja ystävistään. Silloin hänestä voi tuntua, että jokin pala hänen palapelistään puuttuu ja että hän on erilainen tai arvottomampi kuin toiset. Hän saattaa yrittää kätkeä tuon tunteen syvälle itseensä ja yrittää olla reipas, ylikiltti tai rohkea ja aikuismainen. On kuitenkin tärkeää, että hän saa olla lapsi ja luottaa siihen, että hän on riittävän hyvä sellaisenaan ja sijaisperhe on hänen tukenaan.

Palapelin palasissa voi lukea esimerkiksi:

1. Nimeni on....
2. Olen ____ (monesko) lapsi perheessäni...
3. Muistutan ulkonäöltäni...
4. Lempiruokani on....
5. Lempimusiikkini on...
6. Lempivaatteeni ovat....
7. Harrastus/ toiminta, josta pidän...
8. Unelmalomani olisi....
9. Mukavin asia, joka minulle on tapahtunut...
10. Minulle tärkeimmät ihmiset ovat...
11. Aikuisena minusta tulee...
12. Minun vahvuuteni on...

Työskentely 20`

Tavoite:

Tulla tietoiseksi siitä, mitkä asiat ovat itselle tärkeitä. Ymmärtää, että sisaruus on jakamista.

Lehden kansi: 20`

(Opaskirja: lapset s. 25, nuoret s. 33)

Pyydä osallistujia suunnittelemaan omaa itseä esittävän lehden kansi opaskirjaan. Kirjaan voi kirjoittaa tai piirtää itselle tärkeitä asioita (ystävät, harrastus, koulu, oma huone, perhe, lemmikki, vaate ym.). Pyydä ryhmäläisiä ympyröimään asiat, jotka he voisivat jakaa sisaruksen kanssa. Keskustelkaa lopuksi yhdessä, mitä asioita olisi helpointa/vaikeinta jakaa sisaruksen kanssa. Käy läpi, mitä hyötyä siitä on elämässä, että osaa jakaa asioita toisten kanssa sekä perustella oman mielipiteensä ja pitää puoliaan.

Välipala 20`

Työskentely jatkuu

Meidän perheen tavat ja tottumukset: 30`

Meidän perheen arki .

(Opaskirja: lapset s. 22- 23, nuoret s. 28-29)

Pyydä ryhmäläisiä värittämään lukujärjestys opaskirjasta. Puretaan tehtävä yhteiskeskusteluna. Tee ryhmäläisille kysymyksiä: Mitä huomasit, kun täytit lukujärjestystäsi? Onko jotain, mitä haluaisit muuttaa ajankäytössäsi? Mikä viikonpäivä oli paras? Entä tylsin? Perustelee.

Parihaastattelu: 20`

Jaa ryhmä pareihin. Kerro, että nyt tutustutaan perheiden erilaisiin tapoihin ja tottumuksiin kysymysten avulla. Katsotaan opaskirjan aukeamaa. Oppaassa on kysymyksiä: Millaisia sopimuksia teidän perheessänne

on? Mitä seuraa, jos joku rikkoo sääntöjä? Miten selittäisit säännöt toiselle? Selitä, että sijoitettu lapsi joutuu opettelemaan perheen tavat ja tottumukset aivan alusta.

Tehdään parihaastattelu.

Toinen parista esittää kysymyksiä toisen lapsen perheen tavoista ja tottumuksista. Hän yrittää päästä selville, miten perheessä toimitaan. Vaihdetaan rooleja. Jos parihaastattelussa on vaikeaa päästä liikkeelle, voit antaa apukysymyksiä:

- Millaisista asioista perheessänne on olemassa sanattomia sopimuksia tai sääntöjä?
- Mitä teillä on sovittu kouluasioista ja läksyjen teosta?
- Millaisia sopimuksia teillä on ruoka-ajoina? Voiko ottaa herkuja kaapista, milloin huvittaa? Onko sinulla ruokapöydässä tietty istumapaikka?
- Mitä on sovittu peseytymisestä, saunomisesta ja vaatteiden vaihdosta?
- Millaisia iltarutiineita teillä on? Onko sovittua nukkumaanmenoaikaa?
- Onko teillä sopimuksia TV:n katselusta? Entä tietokoneen tai puhelimen käytöstä?
- Miten teillä on jaettu kotityöt?
- Mitä on sovittu omista huoneista? Saako rynnätä toisen huoneeseen koputtamatta?
- Saako tutkia toisen laatikoita, päiväkirjaa tai lainata tavaroita/vaatteita ilman lupaa?
- Onko kavereiden luo menosta tai kavereiden kotiin tuomisesta sovittu jotain?
- Mitä seuraa, jos sääntöjä rikotaan?

Lopuksi käydään yhteiskeskustelua siitä, millaisista asioista perheissä on olemassa sanattomia sopimuksia tai sääntöjä. Kirjatkaa fläpille. Käykää läpi edellisen pohjalta, millaisista asioista perheissä on sääntöjä esim. 1) ruokailuista, 2) tv:n ja tietokoneen käytöstä, 3) nukkumisesta, 4) siisteydestä, 5) kouluun liittyvistä asioista, 6) kavereiden kanssa olostä. Selitä, että uusien sääntöjen ja tapojen oppiminen ja niihin sopeutuminen voi kestää jonkun aikaa. Sijoitetut lapset saattavat tulla perheistä, joissa ei ole juurikaan ollut sääntöjä. Lapset ovat saattaneet joutua huolehtimaan itse itsestään ja joskus jopa vanhemmistaan.

Tähdennä, että perheissä on erilaisia tapoja, eikä se tarkoita, että toiset olisivat vääriä ja toiset oikeita. Perheissä on usein myös kirjoittamattomia sääntöjä,

joita huomaamatta noudatetaan. Kiinnitä ryhmäläisten huomio tilanteeseen, jossa perheeseen sijoitetaan uusi lapsi, jonka on selvitettävä perheen tavat ja sopeuduttava niihin. Kerro, että tämän hankalan tilanteen ymmärtäminen auttaa sijaissisaruksia auttamaan sijoitettua lasta asettumaan ja sopeutumaan uuteen perheeseensä

Kerro, että on joitain sääntöjä, jotka on käytävät huolellisesti läpi, jotta kaikilla on kodissa turvallista. Selvennä, että lasten/nuorten tulee keskustella seuraavaksi käsiteltävistä asioista yhdessä vanhempiensa kanssa ja pohtia, tarvitseeko sääntöjä muuttaa uuden lapsen tullessa perheeseen.

Mitä on hyvä ottaa huomioon, kun ryhdytte sijaisperheeksi? 10`
(Opaskirja: lapset s. 26- 27, nuoret s. 36-37)

Tavoitteena on ymmärtää, että:

- sijaisperheenä toimiminen voi olla palkitsevaa, mutta myös haastavaa
- mitä sijaisperheenä toimiminen voi tarkoittaa sijaissisaruiden näkökulmasta
- jokaisen lapsella/nuorella tulee olla aikuisia, joille he voivat jutella kaikista asioistaan

Käy teeman sisältö läpi lasten ja nuorten oppaiden pohjalta opetuskeskusteluna, osallistujat voivat pitää auki opaskirjojaan.

- Kunnioita sijoitetun lapsen yksityisyyttä/ Sinuun luotetaan
- Suojaava tarina – kaikille ei tarvitse kertoa kaikkea
- Erilaisuus voi hämmentää – erilaisuudesta voi oppia
- Älä haudo asioita yksin – luottoaikuiseni, läheisverkostoni
- Jäähvyäisten jättäminen.

Haluaisiin tietää - kysymyskääröt. 30`

Tavoite: Rohkaista osallistujia tekemään kysymyksiä kokemusasiantuntijalle sijaissisaruuudesta.

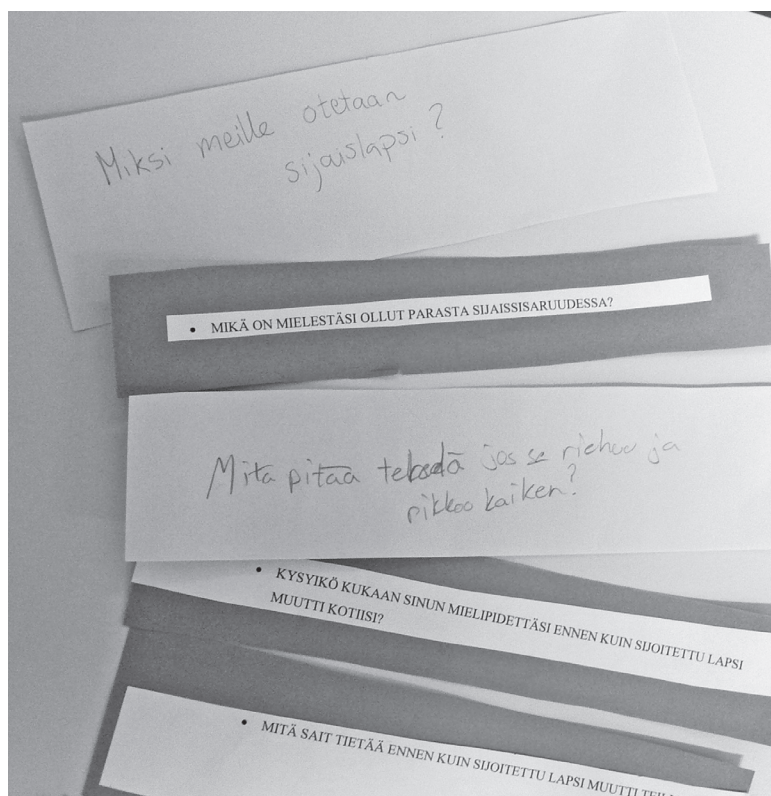
Kopioi etukäteen kysymykset sivulta 26 ja leikkaa ne toisistaan irti. Tee kysymyksistä käärejä, huomioi että osa kysymyskääröistä tulee olla tyhjiä. Valitse sopiva taustamusikki. Pyydä osallistujia asettumaan ringiin

vertaisohjaajien ympärille. Kerro, että tämän harjoituksen myötä osallistujilla on mahdollisuus kysyä kysymyksiä vertaisohjaajilta. (New beginnings 2004)

Kerro, että kysymyskääröjä kierretään ringissä niin pitkään, kunnes musiikki loppuu. Henkilö, jolla kääre on musiikin päättyessä, lukee lapussa olevan kysymyksen ääneen. Kysymys osoitetaan vertaisohjaajana toimivalle sijaissisarukselle. Jos kysymyskäärö on tyhjä, vuorossa olija voi kysyä itse haluamansa kysymyksen. Hän voi myös asettaa kääreön ryhmän keskelle ja tällöin kysymyksen saa esittää ryhmäläisistä kuka tahansa. Vertaisohjaajat vastaavat kysymyksiin mahdollisimman kattavasti. Mikäli heillä ei ole kokemusta jostain teemasta, on mahdollista viitata muiden vastaaviin kokemuksiin.

Ja ryhmä kahteen osaan (lapset/ nuoret. Esitä seuraavat kuusi kysymystä molemmille ryhmille:

1. Mitä uusia asioita opit?
2. Yllättikö jokin asia sinut?
3. Mikä oli mielestäsi haastavinta sijaissisaruuudessa?
4. Mikä mielestäsi on parasta sijaisperheenä toimimisessa?
5. Kannattaako mielestäsi kertoa aikuiselle ongelmistaan ja huolistaan?
6. Kenelle sinä voit jutella huolestasi?

"Kysymyskääröjä".

Kysymyskääröihin tulevat kysymykset:

Kopioi,
leikkaa irti
ja tee kääröt.
Tee myös tyhjiä kääröjä.

Oliko teidän perheessänne koskaan sijoitettuna toisesta kulttuurista tulevaa lasta?

Kysyikö kukaan sinun mielipidettäsi ennen kuin sijoitettu lapsi muutti kotiisi?

Onko perheessäsi koskaan ollut sijoitettuna kehitysvammaista lasta?

Tulitko aina hyvin toimeen sijoitetun lapsen kanssa?

Pitkö sinun jakaa oma huoneesi?

Olitko koskaan mustasukkainen vanhempiesi sijoitetulle lapselle antamasta huomiosta?

Kenelle sinä puhuit asioista, joista olit huolissasi?

Häpesitkö koskaan sijoitetun lapsen käyttäytymistä koulussa tai kotona?

Mitä mieltä sinä olet sijaisperhetoiminnasta?

Miltä sinusta tuntui jakaa lelusi ja/tai harrastusvälineesi?

Kyllästytkö koskaan sijaisperhetoimintaan?

Puhuiko sosiaalityöntekijä kanssasi kertoen missä mennään?

Kerrottiinko sinulle syitä, miksi teille sijoitettu lapsi tarvitsi uuden perheen?

Mitä kerroit kavereillesi ja naapureillesi, kun he kysyivät uudesta perheenjäsenestä?

Mitä teit, jos sijoitettu lapsi teki jotain hämmentävää esim. valehteli tai kiusasi muita?

Mitä on sijaissisuus? – nettiapuklinikka 25`

Selitä ryhmäläisille, että he muodostavat nyt nettiapuklinikan asiantuntijaryhmään. Asiantuntijoille on nyt tullut kirjeitä ja kysymyksiä, joihin kaivataan vastausta ja apua. Lue kysymys kerrallaan ääneen pohtikaa vastausta ensin pareittain ja sitten yhdessä. Jakautukaa lasten ja nuorten ryhmiin, kussakin oma ohjaaja. (New beginnings 2004)

Yli 12- v ryhmä

- a) Jaa ryhmä edelleen 2-3 hengen pienryhmiin.
- b) Anna jokaiselle ryhmälle yksi kirjeistä ja pyydä heitä kirjoittamaan kirjeeseen vastaus.
- c) Pyydä yhtä osallistujaa kustakin ryhmästä lukemaan sekä heille osoitettu kirje että siihen laatimansa vastaus ääneen.
- d) Pyydä muita kommentoimaan kirjettä ja vastausta.

Moi,

Perheeni on toiminut sijaisperheenä viisi vuotta ja sinä aikana meille on ollut sijoitettuna useita lapsia. Olen tullut hyvin toimeen kaikkien muiden kanssa, paitsi Nikon (10.v), joka sijoitettiin meille puoli vuotta sitten. Hän pelaa aina tietokoneella huoneessani, vaikka olen kieltänyt häntä menemästä huoneeseeni silloin, kun en itse ole kotona. Hän saa minut hulluksi! Olen lukinnut huoneeni oven pitääkseni hänet poissa sieltä, mutta hän löysi avaimen, meni huoneeseeni ja sotki sen samalla pilaten yhden tärkeän koulu-tehtäväni. Nyt olen pulassa, koska tehtävä olisi pitänyt palauttaa eilen. En ole kertonut vanhemmilleni, koska en halua huolestuttaa heitä, mutta en tiedä, mitä minun oikein pitäisi tehdä.

- Kalle

Moi,

Olen 15- vuotias tyttö ja perheeni tarjoaa lyhytaikaista perhehoitoa sijoitetuille lapsille. Jaan on tällä hetkellä huoneeni 14-vuotiaan Annan kanssa, joka sijoitettuna meille. Hän on asunut meillä kolme viikkoa ja kertoi minulle eilen illalla käyttävänsä ekstaasia käydessään discoissa. Nyt Anna haluaa, että minäkin kokeilisin sitä ja vakuuttaa käytön olevan turvallista. Pidän hänestä todella paljon ja minua pelottaa, että Anna joutuu lähtemään meiltä, jos kerron asiasta vanhemmilleni. Ainoa asia, joka Annassa todella ärsyttää minua on se, että hän lainaa vaatteitani lupaa pyytämättä, enkä oikein tiedä, mitä voisin asialle tehdä. Mikä neuvoksi?

- Rebecca

Moi,

Olen 14- vuotias tyttö ja perheeni toimii sijaisperheenä. Meille sijoitettu 8- vuotias tyttö kertoi minulle salaisuuden. Häntä on satutettu ennen kuin hän muutti meille ja hän sanoi, etten saa kertoa tätä kenellekään. Minua todella huolestuttaa se, mitä hän kertoi, ja tulen siitä hyvin surulliseksi. Mitä minun pitäisi tehdä?

- Jonna

Alle 12- v ryhmä

- a) Lue kirjeet ääneen ja pyydä ryhmäläisiltä ideoita, mitä kirjeeseen voisi vastata. Kirjaa ideat ylös.
- b) Keskustelkaa ja kommentoikaa yhdessä.

Moi,

Olen 8- vuotias tyttö ja meille on sijoitettu 7- vuotias tyttö. Aina kun haluaisin viettää aikaani isäni kanssa, sijoitettu lapsi on läsnä. Ennen meillä oli kivaa, mutta nyt kaikki on muuttunut. Toivoisin, että kaikki olisi kuten ennenkin. Olen kyllästynyt jakamaan barbini ja huoneeni sijoitetun lapsen kanssa. Minun pitää jakaa jopa ystäväni hänen kanssaan! Tykkään kyllä hänestä, mutta toivoisin, ettei hän olisi kansani kokoajan. Mitä minun pitäisi tehdä?

- Maria

Moi,

Olen 10- vuotias poika ja minulla on kaksi nuorempaa siskoa. Lisäksi meille on sijoitettu 13- vuotias Jaakko. Tulemme Jaakon kanssa toimeen, mutta joskus hän kiusaa minua ja varastaa karkkejani. En välitä tästä juurikaan, mutta minua ärsyttää, ettei Jaakko jaa mitään omia tavaroitaan kanssani, eikä hän anna minun edes pelata pleikkariaan. Kun kävelin viime viikolla kouluun, näin Jaakon erään kaupan edessä tupakalla kavereidensa kanssa. Jos vanhempani saisivat tietää, he todella suuttuisivat! Jaakko lupasi, että ellen kerro näkemästäni vanhemmilleni, hän ei vie karkkejani tällä viikolla. Mitä minun pitäisi tehdä?

- Ilmari

Tapaamisen yhteenveto

ja sulkeminen:

Kertaus

Kerro, että olemme kahden tapaamisen aikana käyneet läpi teemaa, mitä on sijaissisaruus. Kerro, että näitä keskusteluita on hyvä jatkaa kotona ja opaskirjaan kannattaa palata vielä monta kertaa kotona yhdessä vanhempien kanssa. Pyydä osallistujia täyttämään kotona oma verkostokartta sivu ja vastaamaan aukeaman kysymyksiin.

Muistuta osallistujia siitä, miten ryhmän alussa tutustuimme toisiimme ja teimme yhteisen tapaamisiamme koskevan sopimuksen. Viittaa lyhyesti keskusteluun, jota käytiin edellisessä tapaamisessa – esim. miksi lapset ja nuoret tarvitsevat perhehoitoa, perhehoidon eri muodot, lapsen oikeudet. Kerro, että tänään keskustelimme identiteetistä, sijaisperheenä toimimisen ja sijaissisarouden myönteisistä ja kielteisistä puolista sekä siitä, ettei lasten/nuorten koskaan tarvitse itse ratkoa omia ongelmiaan ja huoliaan. Juttelimme myös salaisuuksista, suojaavista tarinoista ja luottamuksellisuudesta. Keskustelimme myös siitä, että perheillä on erilaisia tapoja – miten auttaa sijoitettua lasta sopeutumaan uuteen kotiinsa? Mietimme sääntöjä, jotka voivat lisätä lasten ja nuorten turvallisuutta. Pohdimme myös erilaisia tapoja jättää hyvästit sekä sitä, kuinka tärkeää hyvästien jättäminen on

Sydän harjoitus 20'

Värittäkää sydämet opaskirjan aukeamalta. Kysy lopuksi ryhmäläisiltä, mikä oli tärkein asia, minkä sydäntä värittäessään huomasi? Rohkaise osallistujia keskustelemaan sydämistään vanhempien kanssa.

Välitehtävä: Tukiverkkoni.

Pyydä osallistujia täydentämään kotona oma verkostopuunsa ja keskustelemaan siitä yhdessä vanhempiensa kanssa.

Arviointi:

HUOM! Jätä arviointi, palautteen keruu ja osallistumistodistusten jako kolmannen kerran loppuun, jos päätät järjestää ryhmäläisille vielä elokuvakerran.

Vaihtoehto 1: Ryhmäkeskustelu (10 min)

Esitä ryhmille seuraavat kysymykset (varaa riittävästi aikaa keskusteluun)

- Mikä oli parasta ryhmätapaamisissa?
- Mikä oli ikävintä ryhmätapaamisissa?
- Mitä opit?
- Mitä muuttaisit ryhmätapaamisissa?
- Mikä on jäänyt tapaamisista parhaiten mieleesi?

Tallenna vastaukset/keskustelu ja kiitä osallistujia

Vaihtoehto 2: Palautelomake

Pyydä ryhmäläisiä täyttämään palautelomake (Liitteet 3 ja 4) ja neuvo tarvittaessa. Korosta palautteen antamisen merkitystä ja rehellisyyttä vastauksissa. Kerro miten/mihin palautteita käytetään. Kerää täytetyt lomakkeet ja kiitä osallistujia.

Loppupiiri:

Jos päätätte ryhmätapaamiset tähän, kiitä ryhmäläisiä osallistumisesta tapaamisiin. Jaa osallistumistodistukset ja halutessasi jokin pieni muisto ryhmästä. Muistuta osallistujia työkirjoista ja niiden sisältämästä informaatiosta. Kirjoihin on helppo palata myöhemmin, kun jos/kun perheeseen sijoitetaan lapsi. Kiitä osallistujia ja hyvästelkää toisenne.

3 Kolmas tapaaminen: Elokuvakerta ja loppujuhla Lasten animaatio Näkymätön Ninni (alle 12 v.)

Tavoite:

Syventää elämyksellisesti osallistujien käsitystä sijoitetuista lapsista ja perhehoidosta.

Materiaalit

- Pikkuesineitä
- Näkymätön lapsi DVD
- Muumimamma pehmolelu/käsinukke tai ohjaaja voi pukeutua Muumimammaksi
- Käsilaukku ja tehtäväkortit
- Iso paperi ja Ninnin osat (kulkunen, mekko, jalat, kädet, pää, suu, nenä)
- Makutarjotin (porkkananpaloja, rusinoita, suolapähkinöitä tmv)
- Tunnustelupussi (esinepussi, jossa esim. pallo, pyykkipoika, käpy tmv.)
- Pehmeä pallo tai nystyräpallo hierontaan
- Kakku tai muffinsseja, kermavaahtoa ja koristelutarvikkeet

Virittäytyminen 30'

Tunnelmakierros: Varaa pöydälle pikkuesineitä. Pyydä osallistujia valitsemaan esine ja kertomaan sen avulla, mitä jätti taakseen kotiin ja millä mielellä tulee ryhmään.

Animaatio Näkymätön lapsi. 30'

Kerro, että tällä kerralla katsomme yhdessä elokuvan ja työskentelemme sen pohjalta.

Elokuvan sisältö: Tuutikki tuo eräänä sateisena päivänä Muumiperheeseen näkymättömän vieraan, Ninnin. Ninni on asunut ilkeän ja sarkastisen tätinsä luona ja muuttunut vähitellen näkymättömäksi. Niin voi käydä, jos jotakuta säikytellään kovin paljon. Muumiperheen hoivissa Ninni muuttuu vähitellen näkyväksi.

Työskentely

Kerro lapsille, että joskus sijoitetut lapsetkin saattavat muistuttaa Ninniä. He tarvitsevat huolenpitoa ja ystävällistä kohtelua uskaltaakseen olla oma itsensä.

Operaatio Ninni näkyväksi. Laita seinälle suuri tyhjä paperi, johon on kiinnitetty kulkunen. Kerro, että tämä on Näkymätön Ninni ja että meidän olisi nyt yritettävä keksiä keinoja saada hänet näkyväksi. Keksikää lasten kanssa yhdessä keinoja ja tapoja auttaa. Tee etukäteen valmiiksi tehtäväkortteja (laulu, leikki, maku, hieronta, tunnustelupussi, juhlat) ja laita kortit Muumimamman käsilaukkuun. (Koponen, Raitanen ja Siltavuori 2010)

Lähdetään lasten kanssa kysymään neuvoa Muumimammalta, miten Ninnin saisi näkyväksi. Lapset saavat nostaa käsilaukusta yhden tehtäväkortin. Työskennellään tehtäväkorttien mukaan. Aina, kun yksi leikki on leikitty, ilmestyy Ninnistä näkyviin jokin osa seinällä olevalle paperille.

I Tehtäväkortti: Leikitään leikki -> Ninni saa jalat.

Vaihtoehto 1: Hillopurkkihippa. Yksi lapsi valitaan hillovarkaaksi, toiset ovat hillopurkkeja keittiössä. Hillopurkeille jaetaan pieni kuvalappu, jossa on jokin marja, eli siitä on kyseinen hillo tehty. Lappua ei näytetä muille.

Hillovaras tulee keittiöön ja huhuilee erilaisia keksimään hilloja nimeltä. Jos joku lapsi on mainitun sorttinen hillo, hän nousee ja juoksee karkuun sovittuun kellariin turvaan. Jos varas saa hillopurkin kiinni, tästä tulee vuorostaan varas. Vanha varas jää kiinniottoapulaiseksi.

Vaihtoehto 2: Salaattikulho. Osallistujat jaetaan neljään ryhmään ja kukin ryhmä menee istumaan huoneen nurkkaan lattialle. Ensimmäinen ryhmä on tomaatit, toinen kurkut, kolmas paprikat ja neljäs vaikkapa sipulit (tai lapset voivat itse ehdottaa mitä salaattiaineita olisivat). Kun ohjaaja huutaa ”kurkut ja sipulit” nämä ryhmät vaihtavat paikkaa. Ryhmä, joka ensimmäisenä istuu paikoilleen, saa pisteen. Ohjaaja laskee pisteitä. Näin eri ryhmien paikkoja vaihdellaan. Kun ohjaaja huutaa ”salaattikulho”, kaikki ryhmät vaihtavat paikkaa.

II Tunnustelupussi-> Ninni saa mekon.

Varaa pussiin erilaisia esineitä (käpy, kynä, pallo jne.). Lapset yrittävät vuorollaan tunnustellen arvata, mistä esineestä on kyse.

III Makutarjotin-> Ninni saa pään

Maistellaan makuja silmät kiinni. Lasten silmät sidotaan huivilla. Annetaan lasten maistaa eri makuja ja he yrittävät arvata, mistä ruuasta on kyse (Porkkana, kurkku, suklaa, suolapähkinä). Huomioi allergiat. Jätä seuraavat kaksi korttia viimeiseksi:

IV Tehtäväkortti -> Ninni saa kädet:

Vaihtoehto 1: Lumiukko- rentoutus. Asettukaa makuulle lumiukoiksi, jotka alkavat sulaa. Jännittääkää ja rentouttakaa vuoronperään eri kehon osat: jalat, vatsa, kädet, kasvot. Lumiukko sulaa lötköksi. Kun ohjaaja käy sipaisemassa poskea höyhenellä lapsi saa nousta.

Vaihtoehto 2: Pallohieronta. Pötkötellään mahalaan, rentoudutaan ja kuunnellaan musiikkia. Ohjaajat hierovat pallolla vuorotellen lasten selkiä.

V Järjestetään Ninnille synttärät -> Ninni saa suun.
Koristellaan kakku tai kaikille muffinssit (pikku-kakut)

VI Lauletaan onnittelulaulu -> Ninni saa silmät.

Välipala ja kakun syöntiä
sopivassa välissä

Vedä tapaaminen yhteen. Kerro, että on tärkeää, että lapset saavat olla rauhassa lapsia ja elää turvassa. Sijoitetut lapset ovat joutuneet usein kokemaan ikäviä asioita ja saattavat sen vuoksi olla varuillaan tai surullisia, joskus myös myös riehakkaita. He saattavat luulla, ettei heistä välitetä tai pidetä. Kaikkia lapsia pitää kannustaa ja kuunnella eikä heitä saa kohdella kaltoin. Kun aikuinen pitää lapsesta ja hyväksyy hänet, lapsikin voi alkaa pitää itsestään ja tulla näkyväksi. Ihan niin kuin Ninnillekin kävi.

Jos jää aikaa, voitte leikkiä vapaasti tai piirtää sadun pohjalta.

Lasten tapaamisten päätös

Keskustelkaa lasten kanssa, mikä tapaamisessa oli kivaa, mikä tylsää ja mikä tärkeää. Täyttäkää palautelomakkeet mikäli ette tehneet sitä jo edellisellä kerralla. Jaa lapsille osallistumistodistukset. Kiitä osallistumisesta ja toivota hyvää kotimatkaa.

3 Kolmas tapaaminen: Elokuvakerta ja loppujuhla Nuorten elokuva Rosan tarina

Tavoite:

Syventää elämyksellisesti osallistujien käsitystä sijoitetuista lapsista ja perhehoidosta.

Virittäytyminen

Tunnelmakierros: Varaa pöydälle pikkuesineitä. Pyydä osallistujia valitsemaan esine ja kertomaan sen avulla, mitä jätti taakseen kotiin ja millä mielellä tulee ryhmään.

Tarina Rosasta (kesto 45 min)

www.tarinarosasta.com

Kerro, että tällä kerralla katsomme yhdessä elokuvan ja työskentelemme sen pohjalta.

Elokuvan sisältö: Viisi lasta ja nuorta kertovat elokuvassa tarinansa siitä, millaista on tuntea itsensä yksinäiseksi, luopua vanhemmistaan ja muuttaa sijaisperheeseen. Ohjaaja Rene' Bo Hansen on antanut viidelle tanskalaiselle sijoitetulle lapselle näyttämön, jossa he voivat kertoa kokemuksistaan kolmannessa persoonassa. Elokuvasa lapset ja nuoret luovat yhdessä piirtäjän kanssa animaation, tarinan Rosasta. Rosa joutuu luopumaan vanhemmistaan ja lähtemään yksinäiselle, tuntemattomalle matkalle. Elokuva antaa äänen kaikille sijoitetuille lapsille.

Työskentely

Yhteismaalaus 30`

Purkaka elokuvan herättämät päälimmät tunteet ja ajatukset. Kiinnitä seinälle pitkä paperi tai levitä se pöydälle, jota pääsee kiertämään ympäri. Anna lapsille/nuorille käyttöön sormivärit ja laita soimaan instrumentaalimusiikkia. Pyydä heitä maalaamaan paperille tunteita, joita elokuva herätti.

Materiaalit

- pikkuesineitä
- elokuva: Tarina Rosasta (kesto 45 min)
- iso paperi, sormivärit
- paperia, kyniä ja teippiä
- välipalatarvikkeet

Keskustelkaa maalaamisen jälkeen ensin pareittain ja sitten ryhmässä:

- millaisia tunteita elokuva sinussa herätti?
- mikä jäi päällimmäiseksi ajatuksesi?
- mikä kohta tai tilanne kosketi sinua eniten?

Pohtikaa yhdessä, mitkä asiat olivat auttaneet näitä lapsia ja nuoria selviytymään.

Välipala 30`

Työskentely jatkuu

Voimavarapuut 30`

Piirtäkää voimavarapuut laittamalla oma käsi paperille ja piirtämällä sen ääri viivat. Käsi muodostaa puun:

1) Juuret. Kirjoittakaa asioita, jotka antavat itselle voimavaroja. **2) Runko.** Kirjoittakaa vahvuuksia – missä olen hyvä. **3) Oksat.** Mitä erilaisia rooleja minulla on (lapsi, oppilas, kaveri...) **4) Lehdet.** Mitä asioita eri rooleissani haluaisin kehittää (esim. kaverina – avuliaisuus) **5) Kirjoittakaa voimavarapuunne viereen oma voimavara lause tai motto.**

Nuorten tapaamisen päätös 30`

Lukekaa ääneen voimavaralauseet. Jos tämä oli ryhmätapaamisen päätöskerta, siirrä toisen tapaamisen palautteen keruu ja osallistumistodistusten jako tälle kerralle. Kiitä osallistumisesta ja toivota hyvää kotimatkaa.

Lähteet

Brask, M. (2005) ”Sä et voi kuvitella, miltä tuntuu...” Ammatillisten perhekotien ja sijaisperheiden biologisten lasten kokemuksia sijaissisaruudesta. Opinnäytetyö. DIAK.

Höjer, I. (2007) Sons and daughters of foster carers and the impact of fostering on their every day life. Child and Family Social Work 12 (1), 73-83.

Inkilä, T. (2000) Vieraita lapsia perheessä: sijaisperheiden omien lasten kokemuksia sijoituksesta. Pro gradu-tutkielma. Yhteiskuntapolitiikka. Jyväskylän yliopisto.

Janhunen, T (2007) Pysyvyyden turvaaminen perhehoidossa – käsikirja sijoitusten purkautumisen ennaltaehkäisemiseksi. Perhehoitoliitto.

Kaplan, C. (1988) The biological children of foster parents in the foster family. Child and Adolescent Social Work 5 (4), 281-299.

Kerola, M. (2010) ”No kyl mä piän sitä sillee niinku siskona”. Sijaissisaruuks perheen biologisten lasten näkökulmasta. . Pro gradu-tutkielma. Kasvatustiede/Sosiaalityö. Yhteiskuntatieteen ja filosofian laitos. Jyväskylän yliopisto.

Ketola, J. (2005) Biologiset lapset sijaisperheessä. Perhehoito 4/2005.

Kinnunen, H. (2008) ”Sehän niinku on silleesti mun pikkusisko”- sijaisperheen biologisten lasten kokemuksia sijaissisaruudesta. Pro gradu-tutkielma. Sosiaalityö. Kuopion yliopisto.

Koponen, J., Raitanen, T. ja Siltavuori, S. (2010) Näkymätön lapsi – sijaissisaruuksia käsittelevä draamatyöpaja. Pesäpuun lehti 1/2010, s.11-13

Kyllönen, J. ja Sutinen, J. (2007) ”En ollutkaan se tyyppi, joka sai kaiken huomion”. Sijaisperheiden biologisten lasten kokemuksia sijaissisaruuksista. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Sosiaalikasvatuksen suuntautumisvaihtoehto. Savonia-ammattikorkeakoulu. Iisalmi.

New beginnings (2004) Leaders Guide. Irish Foster care Association.

Younes, M. ja Harp, M. (2007) Addressing the impact of foster care on biological children and their families. Child Welfare 86 (4), 21-40.

Sijaissisaruus-ryhmät

Sijaissisaruus-ryhmät on tarkoitettu sijaishempien PRIDE-ennakkovalmennuksessa olevien perheiden omille lapsille. Sijaissisaruus –ryhmissä tulevien sijaisperheiden omia biologisia lapsia ja nuoria perehdytetään sekä valmennetaan mahdolliseen tulevaan sijaissisaruuuteen. Ryhmät kokoontuvat 1-3 kertaa ja ne perustuvat Pesäpuu ry:ssä tuotettuihin Sijaissisaruus-materiaaleihin.

Ryhmien päätarkoitus

- Tutustua ja verkostoitua sijaishemmuutta harkitsevien perheiden lasten kanssa
- Syventää ryhmäläisten tietämystä sijaisperhetoiminnasta, sijoitetuista lapsista ja sijaissisaruuudesta
- Rohkaista kertomaan omista mielipiteistään ja tunteistaan sekä tekemään kysymyksiä

Toimintatapa

Ryhmät ovat toiminnallisia ja sijaissisaruuuteen tutustutaan keskusteluiden, ryhmätöiden, roolipelien, leikkien ja harjoitusten avulla. Jokainen osallistuja saa oman opaskirjan tai satukirjan, johon voi palata kotona yhdessä vanhempien kanssa.

Tapaamisten teemoja

Minä ja perheeni
Miksi lapset/nuoret tarvitsevat sijaisperheitä?
Mitä sijaisperhetoiminta on?
Lasten oikeudet
Arki, erilaiset tavat ja tottumukset perheissä
Läheiset tukiverkkona
Mitä on sijaissisaruus?

Lisätietoja

Kutsu Sijaissisaruus- ryhmään!

Sijaissisaruus- ryhmä tarkoitettu lapsille ja nuorille, joiden vanhemmat osallistuvat parhaillaan sijaisvanhempien valmennuskurssille. Lasten ja nuorten tapaamisissa tutustut sijaisperhetoimintaan toimintojen, keskustelujen, harjoitusten ja pelien avulla. Välissä syödään välipalaa.

Ryhmässä saat tietoa sijaissisaruudesta ja tutustut samanikäisiin kavereihin, joiden vanhemmat harkitsevat parhaillaan sijaisperheeksi ryhtymistä. Jokainen ryhmään osallistuva saa mukaansa oman opas- ja tehtäväkirjan.

Tapaamispaikka:

Kokoontumiajankohdat:

Ryhmän ohjaajat ja yhteystiedot:

Tervetuloa mukaan!

Ilmoittautuminen Sijaissisaruus-ryhmään

Osallistujan nimi ja ikä _____

Osoite _____

Puh. _____

Vanhempien nimet ja yhteystiedot

Äiti puh. _____ e-mail _____

Isä puh. _____ e-mail _____

Lapsen erityisruokavalio:

Muuta, mistä ohjaajien olisi hyvä tietää:

Lapseni saa osallistua sijaissisaruusryhmään KYLLÄ EI

Lastani saa valokuvata KYLLÄ EI

Pvm

Huoltajan allekirjoitus

Lomake palautetaan ryhmän ohjaajalle:

LAPSEN/NUOREN PALAUTELOMAKE SIISSISARUUSTAPAAMISISTA

Päivämäärä _____. 200_____

Olen _____-vuotias tyttö/poika

Osallistuin Sijaissisuus-ryhmään, koska

Asiat ja tehtävät, jotka olivat minusta

*Mukavia...**Tärkeitä...**Vaikeita...**Turhia*

Oliko tapaamisista mielestäsi hyötyä, kun mietit mahdollista sijaissisuusuttasi (ympyröi)

1) paljon

2) jonkin verran

3) vähän

4) ei lainkaan

Onko jotain, mitä haluaisit vielä kysyä tai mistä haluaisit tietää lisää?

Tällä hetkellä olen (ympyröi):

vihainen
rohkea
epätoivoinen
rauhallinenpelokas
pirteä
toiveikas
väsynytlevoton
turhautunut
itkuinen
iloinentyytyväinen
innostunut
surullinen**Kiitos arvokkaasta palautteestasi!**

LAPSEN PALAUTE SIAISSISARUUSRYHMÄSTÄ

Jos et vielä osaa kirjoittaa, niin aikuinen voi kirjoittaa vastaukset puolestasi tai voit ihan yhtä hyvin piirtää.

Päivämäärä _____. _____. 200_____

Olen _____-vuotias tyttö/poika

Minusta sijaissisarustapaamisissa oli

kivaa

kurjaa

Kiitos arvokkaasta palautteestasi!

Osallistumistodistus

.....
on osallistunut sijaissisarusten valmennusryhmään / tutustunut opaskirjaan

Ryhmässä / työkirjassa käsitellyt teemat:

Minä ja perheeni
Miksi lapset/nuoret tarvitsevat sijaisperheitä?
Mitä sijaisperhetoiminta on?
Lasten oikeudet
Arki, erilaiset tavat ja tottumukset perheissä
Läheiset tukiverkkona
Mitä on sijaissisuus?

Ryhmän työskentelytavat:

Harjoitukset, tehtävät, ryhmätyöt ja keskustelut.

Paikka ja aika

.....

Allekirjoitukset

.....

.....

Mitä on sijaissisaruus?

Sijaisvanhemmuus koskettaa koko perhettä. Sijaisperheiden omat, biologiset lapset ovat merkittävässä asemassa sijoitusten onnistumista ajatellen. Perhehoitajuutta harkitsevien omien lasten onkin tärkeää saada ennakoon ikätasolleen sopivaa tietoa siitä, mihin perhe on aikeissa ryhtyä, millaisia perhehoidon muotoja on olemassa, miksi lapsia sijoitetaan ja mitä sijaissisaruus tarkoittaa. Lapset tarvitsevat myös mahdollisuuden esittää kysymyksiä, tuoda esiin mielipiteitään sekä pohtia asiaa rauhassa. Sijaissisarukset, jotka ovat saaneet ennakkovalmennusta ja tulleet kuulluiksi sijoitusprosessissa, selviytyvät paremmin myös perhehoidon haasteista.

Pesäpuu ry pyrkii edistämään sijaisvanhempien PRIDE- ennakkovalmennuksessa olevien perheiden omien lasten tunteiden, näkemysten ja toiveiden kuulemistä sijoitusprosessin aikana. Tämä ohjaajan opas sisältää vinkkejä lasten ja nuorten Sijaissisaruus- ryhmien ohjaamiseen sijaisvanhempien ennakkovalmennuksen rinnalla. Ohjaajan oppaaseen on mallinnettu kolme tapaamista ala- ja yläkouluikäisille. Ryhmien tehtäväkirjoina toimivat lapsille (7-12-v.) sekä nuorille (12-16-v.) suunnatut Sijaissisaruus-oppaat. Alle kouluikäisten perehdyttämiseen on tuotettu sijoituksesta kertova satukirja, Miuku Pörrönen, oheismateriaaleineen. Materiaali sisältää vinkkejä kahden alle kouluikäisten tapaamisen ohjaamiseen. Sijaissisarusten valmennusoppaat on kehitetty yhteistyössä nuorten kokemusasiantuntijoiden ja ammattilaisten kanssa. Innoittajana on toiminut Irish Foster Care Assosiation – järjestön New Beginnings- materiaali.

